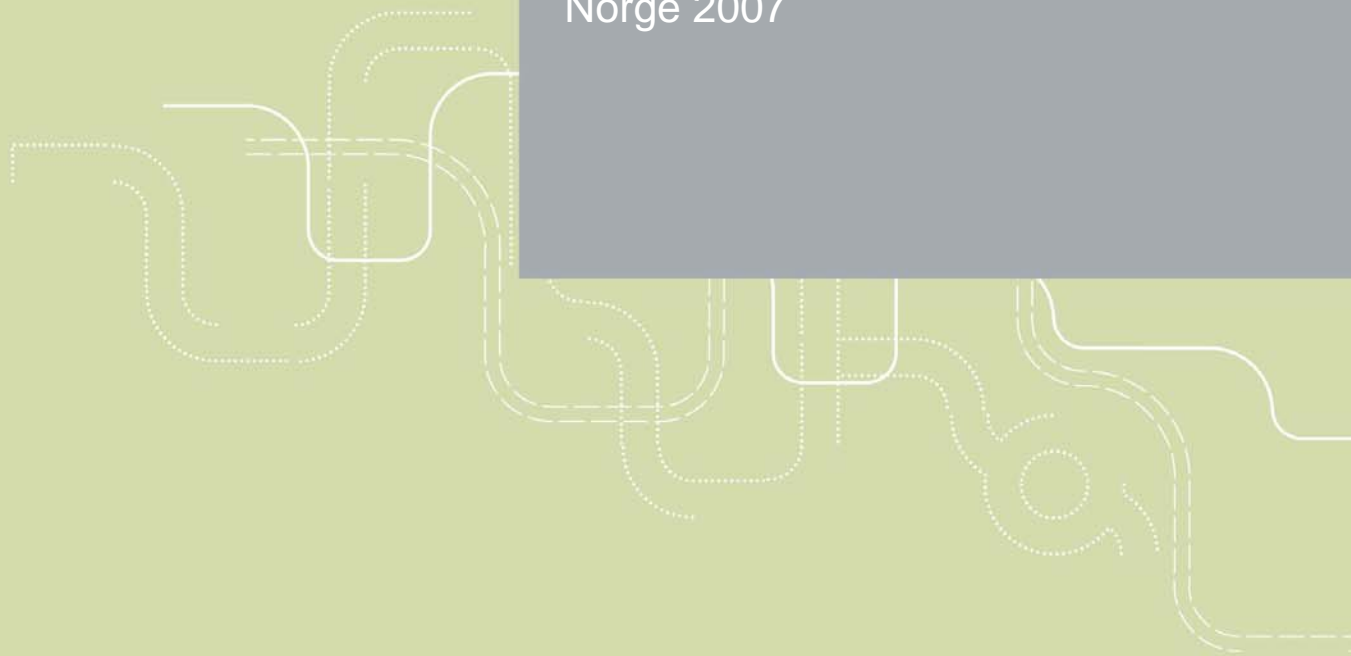

Utenlandske turisters forbruk i Norge 2007

Utenlandske turistets forbruk i Norge 2007

Eivind Farstad og Arne Rideng

Transportøkonomisk institutt (TØI) har opphavsrett til hele rapporten og dens enkelte deler. Innholdet kan brukes som underlagsmateriale. Når rapporten siteres eller omtales, skal TØI oppgis som kilde med navn og rapportnummer. Rapporten kan ikke endres. Ved eventuell annen bruk må forhåndssamtykke fra TØI innhentes. For øvrig gjelder [åndsverklovens](#) bestemmelser.

ISSN 0808-1190

ISBN 978-82-480-0850-7 Papirversjon

ISBN 978-82-480-0851-4 Elektronisk versjon

Oslo, mai 2008

Tittel: Utenlandske turisters forbruk i Norge 2007

Forfatter(e): Eivind Farstad; Arne Rideng

TØI rapport 941/2008

Oslo, 2008-05

53 sider

ISBN 978-82-480-0850-7 Papirversjon

ISBN 978-82-480-0851-4 Elektronisk versjon

ISSN 0808-1190

Finansieringskilde:

Innovasjon Norge

Prosjekt: 1952 Gjesteundersøkelsen

Prosjektleder: Arne Rideng

Kvalitetsansvarlig: Petter Dybedal

Emneord:

Reiseliv; turisme; grensetrafikk; forbruk; feriereise

Sammendrag:

Denne studien dokumenterer forbruksutgiftene til utenlandske feriegjester i Norge i vinter- og sommersesongen 2007. Undersøkelsen omfatter overnattingsgjester som reiste ut av Norge med fly, buss, jernbane eller egen bil og som var på en reise der hovedformålet var ferie/fritid eller besøk hos slekt/venner. Det er også foretatt analyser av forbruket til yrkesreisende utlendinger som reiste med fly til og fra Norge. Rapporten bygger på Gjesteundersøkelsen 2007, som er en representativ utvalgsundersøkelse gjennomført av Transportøkonomisk institutt. Samlet forbruk for hele norgesreisen (inkludert forhåndsbetalte utgifter) per bilturist var 3 950 kroner om vinteren og 4 900 kr. om sommeren i 2007. Flyturistene hadde et betydelig større forbruk, med ca 10 300 kr. i totalforbruk på reisen om vinteren og vel 14 200 kr. om sommeren. Den totale omsetningen for alle de utenlandske feriegjestene samlet som reiste med bil og fly var på 4,5 milliarder kr. i vintersesongen og 16,6 milliarder kr. i sommersesongen samme år.

Title: Expenditures by foreign visitors to Norway in 2007

Author(s): Eivind Farstad; Arne Rideng

TØI report 941/2008

Oslo: 2008-05

53 pages

ISBN 978-82-480-0850-7 Paper version

ISBN 978-82-480-0851-4 Electronic version

ISSN 0808-1190

Financed by:

Innovation Norway

Project: 1952 Border Visitor Survey

Project manager: Arne Rideng

Quality manager: Petter Dybedal

Key words:

Tourism; Border Traffic; Expenditure; Holiday travel

Summary:

This study documents the expenditure by foreign visitors to Norway during the winter and summer seasons of 2007. The study deals with visitors who stayed overnight in Norway; who left Norway by air, bus, and railway or by car; and where the main purpose of travel was vacation, visiting friends and relatives or other holiday purposes. The consumption expenditure of foreigners on business trips by air to Norway was also analysed. This report is based on the Foreign Visitor Survey 2007; a representative sample survey carried out by the Institute of Transport Economics. The average expenditure per motor vehicle tourist was about NOK 3,950 during the winter season and NOK 4,900 for the summer season for the entire visit to Norway (including prepaid expenses). For tourists who travelled by air from Norway, the corresponding expenditure was NOK 10,300 during the winter and NOK 14,200 during the summer season. Total expenditures for all tourists travelling by motor vehicle and by air were NOK 4.5 billion and 16.6 billion for the winter and summer seasons, respectively. (1 NOK = approximately € 0.125)

Language of report: Norwegian

Rapporten kan bestilles fra:
Transportøkonomisk institutt, Biblioteket
Gaustadalleen 21, 0349 Oslo
Telefon 22 57 38 00 - www.toi.no

The report can be ordered from:
Institute of Transport Economics, The library
Gaustadalleen 21, NO 0349 Oslo, Norway
Telephone +47 22 57 38 00 - www.toi.no

Forord

Denne studien dokumenter forbruksutgiftene til utenlandske gjester i Norge i vinter- og sommersesongen 2007. Undersøkelsen omfatter overnattingsgjester som reiste ut av Norge med fly, buss, jernbane eller egen bil og som var på en reise der hovedformålet var ferie/fritid, besøk hos slekt/venner eller private innkjøp. Det er også foretatt analyser av forbruket til utlendinger som foretok en yrkesreise med fly i Norge. Reiseliv er en viktig eksportnæring for norsk næringsliv. Et delmål har vært å fremskaffe forbrukstall som er tilpasset inndelingene som brukes i Statistisk sentralbyrås satellittregnskap for turisme, og å bedre statistikkgrunlaget for norsk reiseliv for øvrig.

Rapporten bygger på Gjesteundersøkelsen 2007, som er en løpende utvalgsundersøkelse av utenlandske besøkende til Norge, og som gjennomføres av Transportøkonomisk institutt (TØI). Forbruksundersøkelser har vært gjennomført av TØI tidligere, både i 1995, 2002 og 2005. I denne rapporten er det gjort sammenligninger, der det har vært hensiktsmessig, med resultatene fra de tidligere undersøkelsene.

Forbruksundersøkelsen er finansiert av Innovasjon Norge innenfor rammene av prosjektet Gjesteundersøkelsen, og arbeidet koordineres av Transportøkonomisk institutt. Statens vegvesen, Tollvesenet, NSB, SJ, Avinor og fergeselskapene som har ruter mellom Norge og utlandet har deltatt aktivt i prosjektet. Dette samarbeidet har vært meget verdifullt, og uten medvirkning og en betydelig ressursinnsats fra disse aktørene hadde det ikke vært mulig å skaffe tilstrekkelig datagrunnlag for å produsere en så omfattende oversikt.

Transportøkonomisk institutt vil derfor takke alle som har bidratt i prosjektet. En spesiell takk går til våre språkmektige og dyktige intervjuere. De får god kontakt med de utenlandske gjestene og oppnår dermed høy svarprosent fra disse, noe som er avgjørende for at prosjektet kan bygge på et stort og pålitelig datamateriale.

Denne rapporten er utarbeidet av forskerne Eivind Farstad og Arne Rideng, med sistnevnte som prosjektleder. Forskningsleder Petter Dybedal har kvalitetssikret rapporten og Tove Ekstrøm har stått for behandling av tekst og tabeller og tilrettelagt rapporten for publisering.

Oslo, mai 2008
Transportøkonomisk institutt

Lasse Fridstrøm
instituttssjef

Petter Dybedal
forskningsleder

Innhold

Sammendrag

Summary

1. Innledning	1
2. Metode og gjennomføring	3
2.1 Noen definisjoner	3
2.2 Populasjon og utvalg	4
2.3 Nærmere om forbruksspørsmålene.....	5
2.4 Forhåndsbetalte utgifter – noen problemstillinger	8
2.5 Svarprosjenter og vektning	10
2.6 Usikkerhet i resultatene	12
3. Resultater vinteren 2007	15
3.1 Forbruksutgifter for alle feriereisende vinteren 2007.....	15
3.2 Hovedtall ved bilturistenes forbruk vinteren 2007	16
3.3 Hovedtrekk ved flyturistenes forbruk vinteren 2007.....	19
3.4 Hovedtall for yrkesreisende med fly vinteren 2007	21
4. Resultater sommeren 2007	22
4.1 Hovedtrekk ved feriegjestenes forbruk.....	22
4.2 Forbruksutgifter pr. gjestedøgn etter overnattingsform sommeren 2007	24
4.3 Forbruk etter bostedsland sommeren 2007.....	26
4.5 Totalforbruket for norgesreisen for feriegjester sommeren 2007.....	29
4.6 Hovedtall for yrkesreisende med fly sommeren 2007	32
5. Andre forhold som kan påvirke forbruket til utenlandske reisende	34
5.1 Innledning	34
5.2 Forbruk etter besøksperiode	34
5.3 Forbruk etter hovedreisemål	35
5.4 Forbruk etter inntektsnivå.....	36
6. Total omsetning fra fly og bilturismen i 2007	39
6.1 Beregning av totale utgifter for utenlandske feriegjester	39
Referanser	42
Vedlegg 1	43
Forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer for bilturistene vinteren 2005	43
Vedlegg 2	46
Forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer for flybesøkende vinteren 2005	46
Vedlegg 3	49
Forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer sommeren 2005 ...	49

Sammendrag:

Utenlandske turistens forbruk i Norge 2007

Denne studien dokumenterer forbruksutgiftene til utenlandske gjester i Norge i vinter- og sommersesongen 2007. Undersøkelsen omfatter overnattingsgjester som reiste ut av Norge med fly, buss, jernbane eller egen bil og som var på en reise der hovedformålet var ferie/fritid, besøk hos slekt/venner eller private innkjøp. Det er også foretatt analyser av forbruket til utlendinger som foretok en yrkesreise med fly til Norge.

Rapporten bygger på Gjesteundersøkelsen 2007, som er en representativ utvalgsundersøkelse gjennomført av Transportøkonomisk institutt. Oppdragsgiver for prosjektet er Innovasjon Norge. Fra utvalget som ble intervjuet i vintersesongen 2007 mottok vi utfylte spørreskjema fra 2 074 respondenter med bil, 846 gjester som reiste med fly og 531 med tog eller rutebuss. Av disse var om lag 493 gjester på yrkesreise, og av disse igjen reiste 218 ut av landet med fly.

I sommersesongen bestod utvalgspopulasjonen av 4 473 gjester i bil og 4 056 gjester som reiste ut med fly, samt 1 247 som brukte tog eller rutebuss. De fleste av disse var på feriereise, inkludert besøkende hos slekt og venner. Om lag 1 050 personer var på yrkesreise, og av disse var det 779 gjester som reiste ut av Norge med fly.

I de fleste tabellene og fremstillingene for begge sesonger gjelder beregningene kun feriegjester, med mindre det er spesifisert annerledes (jf. kapittel 5), eller spesifikt for yrkesreisende med fly (jf. avsnitt 3.4 og 4.6). Det er ikke gjort noen analyse av dagsbesøkende i Norge når det gjelder forbruk. Det er heller ikke gjennomført noen forbruksundersøkelse blant utlendinger som besøker Norge i turbuss.

Vintersesongen 2007

For alle turistene i utvalget vinteren 2007 utgjorde forbruket 920 kroner i gjennomsnitt per person per gjestedøgn, noe som tilsvarte omtrent 5 800 kroner for hele norgesreisen samlet per person (tabell A).

Tabell A: Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest, etter bostedsland. Utenlandske feriegjester (med bil og fly) i Norge i wintersesongen 2005 og 2007 (NOK)

Undersøkellesår	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
Per gjestedøgn	430	410	370	510	800	920	1580/1816
Totalt forbruksutgifter	2 860	2 630	2 520	3 190	5 380	5 820	1580/1816

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

De totale forbruksutgiftene per bilturist i vinterutvalget vårt var om lag 3 950 kroner vinteren 2007. Dette utgjorde om lag 620 kroner per gjestedøgn i gjennomsnitt.

Bilturistene som var på ski/snøferie hadde et litt høyere døgnforbruk (650 kroner) enn gjennomsnittet, mens de som var på besøk hos slekt og venner eller på annen ferie/fritidsreise hadde et forbruk per gjestedøgn som var noe lavere enn gjennomsnittet (500 kroner). Svenske bilturister hadde et lavere gjennomsnittsforkbruk (ca 460 kroner per gjestedøgn) enn f.eks. bilturistene fra Danmark og Tyskland (drøye 700 kroner). Dette skyldes i hovedsak mindre forhåndsbetalte utgifter, i det de svenske turistene som regel ikke bruker ferge når de reiser til Norge.

Utgiftene varierer dessuten etter viktigste overnattingsmåte. De som overnattet på hotell brukte mest (5 760 kroner) i forbindelse med hele reisen. De som leide hytte, hadde utgifter for hele oppholdet på om lag 4 150 kroner, mens de som overnattet i egen eller lånt hytte eller hos slekt og venner brukte ca 1 700 kroner på norgesreisen.

Fordelingen av utgiftene som bilturistene hadde betalt mens de var i Norge ble registrert på ulike forbrukskategorier i 2005 (TØI rapport 823/2006), men ikke i 2007. Tallene fra 2005-undersøkelsen er inkludert som vedlegg (Vedlegg 1 til 3) med tanke på nye lesere av denne rapportserien.

De turistene som brukte fly når de besøkte Norge, hadde i gjennomsnitt høyere utgifter på reisen enn bilturistene både i 2005 og i 2007. Mens de sistnevnte brukte om lag 620 kroner per gjestedøgn i 2007, var tilsvarende forbruk for de turistene som kom med fly om lag 1 600 kroner. Flyturistene brukte altså mer enn 2,5 ganger så mye som bilturistene per døgn. For hele reisen ble forbruket om lag 10 300 kroner i gjennomsnitt per person for flyturistene vinteren 2007. Både de forhåndsbetalte utgiftene og utgiftene betalt i Norge var høyere for flyturistene enn for bilturistene.

Yrkesreisende med fly brukte i gjennomsnitt 2 840 kroner per døgn vinteren 2007, dvs. over 1 200 kroner mer enn flyturistene. For hele oppholdet gikk det med ca 12 300 kroner for de yrkesreisende med fly. To tredeler av dette var forbruk i

Norge. Kurs- og konferansegjester hadde det høyeste forbruket blant de yrkesreisende med fly. For denne type besøkende gikk det med 3 650 kroner i gjennomsnitt per person per døgn i forbindelse med reisen og oppholdet i Norge.

Sommersesongen 2007

Det gjennomsnittlige totalforbruket til utenlandske feriegjester i Norge sommeren 2007 lå på nær 930 kroner per døgn. Det er en oppgang på 200 kroner siden 2005, da forbruket ble estimert til ca 730 kroner. Sommeren 2007 fordelte de 930 kronene per gjestedøgn seg med 400 kroner i forhåndsbetalte utgifter og 530 kroner betalt under oppholdet i Norge. Det er forbruket i Norge som har økt mest siden 2005.

De feriegjestene som reiste med fly hadde i 2007 nær tre ganger så høyt forbruk per gjestedøgn som bilturistene (tabell B).

Tabell B: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002, 2005 og 2007 etter transportmiddel ved utreise og betalingstidspunkt (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgnforbruk
2002 bilturister	160	390	550
2005 bilturister	160	350	510
2007 bilturister	140	420	560
2002 flyturister	550	780	1330
2007 flyturister	830	700	1530

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2002, 2005 og 2007

Flyturistene hadde en mye høyere andel forhåndsbetalte utgifter (som for eksempel utgifter til flybillett) enn bilturistene. Flyturistene har også vanligvis gjennomsnittlig kortere opphold enn de bilreisende. Derfor blir også estimert forbruk betraktelig høyere per person per døgn.

Hotellturister bruker mest penger, det fremgår ganske klart av tabell C. For de bilturistene som overnattet minst 60 prosent av nettene på hotell var forbruket nesten fire ganger så høyt som for de som fortrinnsvis overnattet hos slekt eller venner. For flyturistene er forbruket over dobbelt så høyt for dem som overnatter på hotell sammenlignet med dem som overnattet hos slekt og venner. Bilturister med overnatting hos slekt og venner brukte kun omtrent 350 kroner per gjestedøgn sommeren 2007. I denne kategorien er det også en marginal nedgang i forbruk per døgn fra 2005, mens andre kategorier har hatt en økning.

Tabell C: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i sommersesongene 2005 og 2007, etter viktigste overnattingsmåte i Norge (NOK)

Hoved-overnattingsmåte*	Bilturister 2005 og 2007						Flyturister 2007		
	Forhånds-betalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt døgnforbruk		Forhånds-betalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgnforbruk
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2007	2007	2007
I alt	160	140	350	420	510	560	830	700	1 530
Hotell	470	450	610	900	1 080	1 350	1 310	900	2 210
Leid hytte	250	250	300	370	550	620	-	-	-
Camping/ c.hytte	70	90	350	470	420	560	-	-	-
Slekt og venner	100	50	260	300	360	350	330	610	940

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

*Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 60 prosent av overnattingene i Norge hadde funnet sted innenfor den enkelte overnattingskategori. I 2005 var også overnatting på pensjonat inkludert i tallene for hotellovernatting.

Blant annet på grunn av reiselengde og reisemåte vil forbruket selvfølgelig variere med nasjonaliteten for dem som besøker Norge på ferie. For eksempel kan vi se betydelig forskjell på forbruket til en bilturist fra Sverige (390 kroner i gjennomsnittlig døgnforbruk) og en britisk eller amerikansk flyturist (nær 2 000 kroner i gjennomsnittlig døgnforbruk). Tyske bilturister brukte 600 per dag, mens dansker og finner brukte henholdsvis 560 og 530 per dag.

Turister fra USA, Storbritannia, Japan og Tyskland som kom med fly lå aller høyest i forbruk med mellom 1 600 kroner og 2 000 kroner per gjestedøgn. Disse reisende har også typisk korte opphold, og det bidrar til et relativt høyt gjennomsnittlig totalt forbruk per døgn (inklusive høyere forhåndsbetalte utgifter) sammenlignet med andre nasjonaliteter.

Det var også interessant å undersøke totalforbruket per person i forbindelse med hele reiseoppholdet i Norge (se tabell D).

Tabell D: Totale forbruksutgifter per person, utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002, 2005 og 2007, etter betalingstidspunkt og transportmiddel ved utreise (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt forbruk
Bilturister 2002	1 180	2 950	4 130
Bilturister 2005	1 680	2 790	4 470
Bilturister 2007	1 440	3 470	4 910
Flyturister 2002	5 510	7 780	13 290
Flyturister 2007	7 480	6 730	14 210
Alle reisemåter 2007	3 380	4 510	7 890

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2002, 2005 og 2007

De utenlandske bilturistene i utvalget brukte i gjennomsnitt vel 4 900 kroner per person for hele norgesreisen sommeren 2007. Det var ca 450 kroner mer enn i 2005. Nesten 3 500 kroner av dette (ca 70 prosent) var forbruk betalt under

oppholdet i Norge, mens drøye 1 400 kroner av dette var forhåndsbetalt. Til sammenligning brukte en flyturst over 14 000 kroner på besøket til Norge, hvorav litt over halvparten var forhåndsbetalt.

Forbruket til bilturistene fra våre nærmeste nordiske naboland lå på mellom 2 000 og 4 000 kroner for norgesbesøket, mens besøkende fra andre hovedmarkeder lå på over det dobbelte eller tredobbelte av dette i sommersesongen 2007 (ca 8 000 kroner). Blant de turistene som reiste med fly, var det turistene fra USA som brukte mest med vel 18 000 kroner på norgesferien. Tyskere, sveitsere/østerrikere og franskmenn brukte også mye, nærmere 15 000 kroner på ferien her.

Yrkesreisende med fly brukte ca en tredel mer per døgn enn flyturst til Norge sommeren 2007. Gjennomsnittlig forbruk per gjestedøgn for yrkesreisende var drøye 2 400 kroner i 2007, hvor av ca to tredeler var betalt i Norge. Det var her en liten oppgang fra 2005. Andelen forhåndsbetalte utgifter var noe lavere i 2007 enn i 2005. Trolig skyldes dette bruk av billigere flybilletter også i yrkessegmentet. For hele reisen brukte yrkesreisende med fly om lag 9 200 kroner sommeren 2007, dvs. ca fem prosent mer enn i 2005. Kurs-, seminar- og konferansegjestene var de som brukte aller mest blant de yrkesreisende med et gjennomsnittlig totalforbruk på drøye 9 600 kroner.

I 2002 og 2005 ble det også undersøkt hvilke varer og tjenester de utenlandske turistene brukte pengene sine på i forbindelse med norgesreisen. Denne delen av undersøkelsen ble utelatt i 2007, men vi har presentert 2005-tallene som vedlegg til denne rapporten for referansens skyld.

Andre forhold ved de reisendes forbruk sommeren 2007

I kapittel 5 har vi også sett på noen andre forhold som kan påvirke de reisendes forbruk (inklusive ferie- og yrkesreisende og reisende med andre formål). Blant annet har vi undersøkt når i sommersesongen de reisende har høyest forbruk, dvs. i hvilken utreisemåned de reisende rapporterte å ha høyest forbruk. Om sommeren er juli den måneden med høyest forbruk. Dette gjelder både forbruk per gjestedøgn og for oppholdet totalt sett.

De reisende som har vært innom de største byene som Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø, rapporterte også høyere forbruk enn dem som har besøkt mindre steder. Besøk i Fjord Norge medførte også relativt høyt forbruk. Mange enkeltdestinasjoner i nord hadde også besøkende med høyt forbruk. Det er naturlig siden reiser til Nord-Norge normalt medfører høyere transportkostnader.

Reisende som har angitt at de har et relativt høyt inntektsnivå sett i forhold til gjennomsnittet i sitt hjemland, meldte også om høyere forbruk enn gjennomsnittet for de andre i undersøkelsen. Disse "høyinntektsreisende" hadde over 2 700 kroner mer i totalt forbruk enn gjennomsnittet.

Blant de nasjonalitetene som oppgir høyest andel med relativt høy inntekt (USA og Storbritannia), finner vi også reisende som har relativt høyt forbruk i forhold til gjennomsnittet. Dette er naturlig, siden "rike" reisende kan forventes å ha et høyere forbruk enn dem som oppgir lavere relativ inntekt.

Totalomsetning i vinter- og sommersesongen 2007 for feriegjester

Når det gjelder vintersesongen (januar-april) 2007 er det beregnet at de utenlandske feriegjestene hadde et samlet forbruk på 4,5 milliarder kroner i forbindelse med norgesreisen. Det er en oppgang på drøyt 700 millioner siden forrige undersøkelse i 2005. Ca 2,5 milliarder av forbruket var utgifter i Norge.

Bilturistene hadde et samlet forbruk på ca 1,7 milliarder og flyturistene 2,8 milliarder kroner vinteren 2007. Danskene stod alene for drøye 700 millioner, og Danmark hadde dermed høyest totalt forbruk av alle nasjonene i undersøkelsen. Svensker og tyskere bidro henholdsvis med ca 390 og 270 millioner kroner, mens andre nasjoner brukte samlet sett ca 325 millioner på norgesreisen.

De utenlandske feriegjestene representerte en samlet omsetning på om lag 16,6 milliarder kroner i løpet av sommersesongen (mai til september) 2007. Vel 7,4 milliarder kroner av dette var forhåndsbetalte utgifter, mens nærmere 9,2 milliarder kroner ble brukt i løpet av oppholdet i Norge. Samlet sett brukte flyturistene mer enn bilturistene, og det meste av forskjellen er knyttet til de forhåndsbetalte utgiftene.

I sommersesongen brukte tyskerne samlet sett mest med omtrent 3,8 milliarder kroner, som det er vist i tabell F. USA-borgere stod for om lag 2,4 milliarder kroner, mens britene la igjen knappe 1,1 milliarder. Ellers har turister fra Frankrike og Nederland et totalforbruk på omtrent en milliard kroner for hver nasjon.

Tabell F: Total omsetning, forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt på reisen i Norge for utenlandske feriegjester i sommersesongen 2007, etter bostedsland (millioner NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Forbruk i Norge	Total omsetning
Sverige	177	567	744
Danmark	245	490	735
Finland	62	292	354
Storbritannia	391	673	1 064
Nederland	339	621	960
Frankrike	612	400	1 012
Tyskland	1 772	1 999	3 771
USA	1 234	1 124	2 358
Øvrige land	2 595	3 033	5 628
I alt	7 427	9 199	16 626

TØI rapport 941/2008

Vær oppmerksom på at omsetning for yrkesreisende ikke er inkludert i tallene for feriegjester i tabell F.

Summary:

Expenditures by foreign visitors to Norway in 2007

This study documents the expenditure by foreign visitors to Norway during the winter and summer seasons of 2007. The study deals with visitors who stayed overnight in Norway; who left Norway by air, bus, railway or by car; and where the main purpose of travel was vacation, visiting friends and relatives or other holiday purposes. The consumption expenditure of foreigners on business trips by air to Norway was also analysed.

This report is based on the Foreign Visitor Survey 2007; a representative sample survey carried out by the Institute of Transport Economics. Innovation Norway is the project partner and sponsor of the project. Visitors travelling in a total of 2,074 motor vehicles, plus 846 visitors who left Norway by air, and another 531 visitors departing by rail or by bus, were interviewed during the winter season. Among the respondents 493 persons on business travel were interviewed, and 218 of these business travellers left Norway by air.

Results for the summer season were based on completed questionnaires from 4,473 respondents travelling by car/other road vehicle, and another 4,056 persons who travelled by air. In addition, we received questionnaires from 1,247 travellers by rail or by bus. Most of the respondents were on holiday, including visits with friends and relatives. About 1,050 of the respondents were on business trips. Among the business visitors in the summer survey, 779 persons departed Norway by air.

In most tables, exhibits or commentary text the sample population is limited to holiday travellers, unless specified otherwise (chapter 5), or specifically regarding business travellers by air (sections 3.4 and 4.6). However, there is no study of the consumption expenditures of *day visitors* to Norway, or of foreigners visiting Norway by *tour bus/coach*, included in this report.

The winter season 2007

For all the tourists in the winter sample, all travel modes combined, average consumption expenditure was NOK 920 per guest night (see table A below). In total for the whole trip this amounted to about NOK 5,800 per person on average.

The average consumption expenditure per tourist travelling by car/other motor vehicle was approximately NOK 3,950 during the winter season 2007, corresponding to about NOK 620 per guest night.

Table A: Average expenditure per guest night and for the entire sojourn of foreign holidaymakers in the winter seasons of 2005 and 2007, all travel modes combined.

Survey year	Prepaid expenses		Paid in Norway		Total expenditure per day		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
Per guest night	430	410	370	510	800	920	1580/1816
Total expenditure for sojourn	2 860	2 630	2 520	3 190	5 380	5 820	1580/1816

TØI report 941/2008

Data source: Institute of Transport Economics. Foreign Visitor Surveys 2005 and 2007

The expenditure per guest night for tourists on skiing holidays travelling by car, was somewhat higher than average (NOK 650), while the expenditure of those visiting friends and relatives other holiday trip was lower than average (NOK 500).

Among tourists travelling by car or other motor vehicle, Swedish tourists' expenditures (NOK 460) were lower than e.g. Danish and German tourists' expenditures (about NOK 700). This is mainly due to lower prepaid expenses, since Swedish tourists (usually) do not use ferry when travelling to Norway.

Expenditures vary by the main choice of accommodation. Tourists who stayed in hotels (NOK 5,760), or rented a cottage/cabin (NOK 4,150) spent most money on average for the entire trip. Visitors who used non-commercial accommodation (stayed in their own or a borrowed cottage or stayed with relatives or friends) spent the least; on the average NOK 1,700 on the entire visit.

In our previous study from 2005, we were able to apportion the costs to consumption categories for the portion of expenditures motor vehicle tourists paid while staying in Norway. The results from 2005 have been included in appendix 1 through 3 for the convenience of new readers of this series of reports.

Tourists who travel by air when visiting Norway spend on average more than motor vehicles tourists. While the latter spent about NOK 620 per guest night, the corresponding expenditure of tourists departing Norway by air was approximately NOK 1,600. For the entire sojourn the air-travelling tourists spent on average about NOK 10,300. Both prepaid expenses and expenses paid in Norway were higher for airborne tourists than for motor vehicle tourists.

Business travellers who departed Norway by air reported expenditures of NOK 2,840 per day on average during the winter of 2007. That was about NOK 1,200 more than the tourists on holiday who travelled by air. For the entire stay, the business travellers spent an average of NOK 12,300 per person. As much

as 76 percent was spent during the stay in Norway; the rest was prepaid expenses. Among the business visitors, the meeting/conference/convention visitors spent the most; on average NOK 3,650 per person per guest night.

The summer season 2007

Foreigners on vacation in Norway in the summer season of 2007 spent on average NOK 930 per day. This figure suggests an increase in expenditure since 2005, when the corresponding figure was estimated to be NOK 730. This is also the highest nominal per-night expenditure we have registered since the surveys started in 1995 (NOK 550 back then). In 2007 prepaid expenses were about NOK 400, while NOK 530 was paid during the stay in Norway.

The expenditure per guest night was considerably higher for holidaymakers who travelled to and from Norway by air than for motor vehicle tourists. The former spent more than three times what the motor tourists spent on average (see table B).

Table B: Average expenditure per day of foreign holidaymakers in the summer seasons of 2002, 2005, and 2007, by transport mode at departure and time of payment (NOK)

Summer season	Prepaid expenses	Paid in Norway	Total expenditure per day
2002 Motor vehicle tourists	160	390	550
2005 Motor vehicle tourists	160	350	510
2007 Motor vehicle tourists	140	420	560
2002 Tourists travelling by air	550	780	1330
2007 Tourists travelling by air	830	700	1530

TØI report 941/2008

Data source: Institute of Transport Economics. Foreign Visitor Surveys 2002, 2005 and 2007

Prepaid expenses (e.g. air fare cost) were much higher for the tourists travelling by air than the tourists who used a motor vehicle. Holidaymakers arriving by air have shorter average stays in Norway (with fewer guest nights) than people travelling by car/motor vehicle, as well as higher transit expenses. Thus, overall expenditures of air travellers will usually be considerably higher per guest night.

Vacationers who stayed mainly in hotels, i.e. at least 60 percent of the total number of nights, had the highest expenditure per guest night (see table C below). For the motor vehicle tourists who used hotel accommodation, expenditures were four times the expenditures of tourists who stayed with friends or relatives. The group with the lowest expenditures were motor vehicle tourists staying with friends and relatives, with a total daily expenditure of NOK 350. In this category there has been a slight decrease in daily expenditures, while the other categories have had increases since 2005. The expenditures for tourists travelling by air and staying at hotels/motels (NOK 2,210) were more than twice the expenses of those who stayed with friends or relatives (NOK 940) in 2007.

Table C: Average expenditure per day of foreign holidaymakers in the summer seasons of 2005 and 2007, by main type of accommodation (NOK)

Main accommodation	Motor v. tourists						Tourists travelling by air		
	Prepaid expenses		Paid in Norway		Total expenditure per day		Prepaid expenses	Paid in Norway	Total expenditure per day
Year	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2007	2007	2007
Altogether	160	140	350	420	510	560	830	700	1,530
Hotel	470	450	610	900	1,080	1,350	1,310	900	2,210
Rented cottage	250	250	300	370	550	620	-	-	-
Camping	70	90	350	470	420	560	-	-	-
Friends and relatives	100	50	260	300	360	350	330	610	940

TØI report 941/2008

Data source: Institute of Transport Economics. Foreign Visitor Surveys 2005 and 2007

*Main accommodation classification requires that the relevant accommodation type has been used in at least 60 per cent of the total number of nights stayed in Norway.

As can be expected, expenditure per guest night varies considerably between tourists from various countries. Expenditure per day was lowest for Swedish motor vehicle tourists, who spent NOK 390 per day on average. German motor vehicle tourists spent NOK 600 per day, while Danish and Finnish tourists spent NOK 560 and 530 per day, respectively. Daily expenditures for motor vehicle tourists from most other countries ranged from NOK 400 and NOK 600 per day. Swiss and Austrian tourists' expenditures were highest – about NOK 950 per day.

As for tourists travelling by air, visitors from the USA, Great Britain, Japan and Germany had the highest expenditures per guest night (about NOK 1,600 to 2,000). Tourists travelling by air from these countries have relatively short sojourns in Norway, which implies high expenditures when measured per guest night.

The overall expenditure per visitor for the entire journey to Norway has also been estimated in the study (see table D below). Average total expenditure for foreign motor vehicle tourists visiting Norway in the summer season was nearly NOK 4,900. About seventy percent of this, approximately NOK 3,500, was paid while in Norway, while the rest was prepaid (NOK 1,400). As a comparison, tourists travelling by air spent on average over NOK 14,000 on their trip to Norway, of which about half of it was paid in Norway.

Table D: Average expenditures for the entire sojourn of foreign holidaymakers in the summer seasons of 2002, 2005, and 2007, by transport mode at departure and time of payment (NOK)

	Prepaid expenses	Paid in Norway	Total expenditure for sojourn
2002 Motor vehicle tourists	1,180	2,950	4,130
2005 Motor vehicle tourists	1,680	2,790	4,470
2007 Motor vehicle tourists	1,440	3,470	4,910
2002 Tourists travelling by air	5,510	7,780	13,290
2007 Tourists travelling by air	7,480	6,730	14,210
All travel modes combined '07	3,380	4,510	7,890

TØI report 941/2008

Data source: Institute of Transport Economics. Foreign Visitor Surveys 2002, 2005 and 2007

The expenditures of the motor vehicle tourist from neighbouring Nordic countries were between NOK 2,000 and NOK 4,000 for the Norway visit, while the expenditures of vacationers from other main tourist markets were twice or even three times of that during the summer of 2007 (approximately NOK 8,000). Among the tourists travelling by air, visitors from the USA spent the most on their Norway vacation (about NOK 18,000 on average). Germans, Swiss/Austrians and French spent about NOK 15,000 each on their vacation in Norway.

Business travellers using air transportation spent on average about three times the amount of money per guest night compared to holiday tourists travelling by air on their Norway visit. Average consumption per night for business visitors was NOK 2,400, of which two thirds was spent during the stay in Norway. That was a slight increase from 2005 (from NOK 2,100). The share of prepaid expenditures was lower in 2007 than two years before. This is probably due to an increase in use of discount air fares also among business travellers. On the entire visit to Norway business travellers using air transportation spent about NOK 9,200 on average, which was about five percent more than during the summer of 2005.

Meeting/seminar/conference visitors spent the most compared to other business visitors. Their average expenditure was NOK 9,600 for the entire visit to Norway during the summer season of 2007.

The distribution of expenditures on various goods and services among foreign tourists during their summer stay in Norway has been studied and reported in 2005, see appendix 3.

Other conditions affecting the expenditures of foreign visitors to Norway

In chapter 5 we have presented some other factors than travel mode, accommodation type, nationality etc., which also can affect visitor expenditures. For instance, the level of expenditure appears to vary by time of visit (month). This applies to both prepaid expenditures and for expenditures during the stay in Norway. People departing during mid-summer (July) had a considerably higher total expenditure per visitor than those departing in early summer (May-June), mainly due to longer average stays during the holiday month of July.

Travellers who have visited the bigger cities in Norway (Oslo, Bergen, Trondheim and Tromsø) also reported higher-than-average expenditures. Visits to the Fjord-region on the West-coast also entailed higher expenditures. Several destinations in the Northern part of Norway had visitors who reported high expenditures as well.

Visitors who indicated they had higher-than-average household incomes also reported higher travel expenditures than lower-income travellers. These “high-income visitors” spent about NOK 2,700 more than the average visitor.

The highest share of visitors who reported relatively high household income was found among travellers from the USA and Great Britain. Visitors from the USA and Great Britain also had the highest average expenditure in general compared to other nationalities. The relatively high price level in Norway combined with the considerable cost to travel to and in Norway, may deter some lower-income travellers to come to Norway.

Total expenditure of holidaymakers in the summer and winter seasons of 2007

The estimate for total visitor expenditures during the winter season (January-April) of 2007 was NOK 4.5 billion, of which NOK 2.5 billion was spent during the stay in Norway.

The car/motor vehicle tourists spent about 1,8 billion altogether. Almost two billion NOK of the total expenditures were incurred by tourists travelling by air. Denmark is the main market for Norwegian tourism in the winter in terms of overall expenditure. Danes spent NOK 700 million, which is 40 percent of the total overall expenditure during the winter season. Sweden (NOK 390 million) and Germany (NOK 270 million) are also important winter markets, while tourists from other countries spent a total of NOK 325 million.

Based on the findings in this study, the total expenditure by foreign holidaymakers during the summer season (May to September) was estimated to NOK 16.6 billion. About NOK 7.4 billion of this were prepaid expenses, while nearly NOK 9.2 billion was spent during their sojourn in Norway. Tourists travelling by air had higher combined expenditures than motor vehicle tourists altogether; mostly due to higher prepaid expenditures for air travellers.

Table F: Total prepaid expenditures and expenditures during the sojourn in Norway for foreign holidaymakers in the summer season 2007, by nationality (NOK million)

	Prepaid expenses	Paid in Norway	Total expenditure
Sweden	177	567	744
Denmark	245	490	735
Finland	62	292	354
Great Britain	391	673	1,064
Netherlands	339	621	960
France	612	400	1,012
Germany	1,772	1,999	3,771
USA	1,234	1,124	2,358
Other countries	2,595	3,033	5,628
Altogether	7,427	9,199	16,626

TØI report 941/2008

Germany is the main market for Norwegian tourism in the summer, as shown in table F. (Please note that the expenditures of business travellers are not included in the figures presented for holidaymakers in table F).

As much as NOK 3.8 billion, out of a total expenditure of NOK 16.6 billion, was incurred by Germans. American visitors spent approximately 2.4 billion altogether, while visitors from Great Britain spent NOK 1.1 billion. French and Dutch tourists also spent close to one billion NOK in Norway. The Swedes (NOK 744 million) topped the expenditure-list among the Nordic countries, with Danes spending slightly less (NOK 735 Million). However, the German visitors spent more than the visitors from Nordic countries altogether in Norway during the summer season 2007.

1. Innledning

Denne studien dokumenterer forbruksutgiftene til utenlandske turister i Norge i henholdsvis vinter- og sommersesongen 2007. Rapporten gir nøkkelopplysninger om de mest sentrale utenlandsmarkedene for norsk turismemarket. Studien belyser også forbruksaspekter knyttet til turistenes hovedformer for overnatting, slik som hotell/pensjonat, camping, hytte og hos slekt/venner. Et formål har vært å fremskaffe de forbrukstall som Statistisk sentralbyrå trenger for å kunne utarbeide sitt satellittregnskap for turisme.

Rapporten består av to hoveddeler:

- Forbruksundersøkelse vinteren 2007 (januar-april)
- Forbruksundersøkelse sommeren 2007 (mai-september)

Forbruksundersøkelsene vinteren og sommeren 2007 ble lagt opp innenfor rammen av Transportøkonomisk institutts gjesteundersøkelse for utenlandske besøkende i Norge. Oppdragsgiver for prosjektet er Innovasjon Norge. Undersøkelsene omfatter overnattingsgjester som reiste ut av Norge med fly, buss, jernbane eller egen bil.

Gjesteundersøkelsen er basert på registreringer ved grensepasseringer idet de besøkende forlater landet. Her beregnes også omfanget av totaltrafikken fordelt på nasjonaliteter, transportmiddel, overnattingsform og oppholdstid. Dette har gjort det mulig å vekte datamaterialet i samsvar med fordelingen av totaltrafikken.

Transportøkonomisk institutt gjennomførte også undersøkelser av forbruk blant utenlandske turister i sommersesongen 1995 (Haukeland og Grue 1996), sommeren 2002 (Steen Jacobsen m. fl. 2003) og i 2005 (Dybedal m. fl.). Undersøkelsene i 2007 er i hovedtrekk gjennomført over samme lest som undersøkelsene i 2002 og 2005, selv om undersøkelsen i 2007 er noe forenklet i forhold til tidligere. Hovedresultater fra undersøkelsene i 1995 og 2002 ble sammenliknet i rapporten for 2002 (Steen Jacobsen m. fl. 2003), og disse ble igjen sammenlignet med tallene for 2005 i rapporten for 2005 (Dybedal, m. fl.). Vi har også brukt resultatene fra tidligere år som sammenligningsgrunnlag for resultatene fra 2007 i denne rapporten. Det bør bemerkes at i studien fra 1995 var opplegget noe annerledes enn i 2002, 2005 og 2007. I tillegg til grenseundersøkelser foretok man i 1995 intervjuer av turister ved besøksmål i Norge, hvor man kun spurte om forbruket siste døgn. Formålet med undersøkelsene – å kartlegge turistenes forbruk og sammensettingen av dette (forbruksmønsteret) – har imidlertid vært det samme i alle fire undersøkelsene.

I undersøkelsene skjelves det altså mellom forhåndsbetalte utgifter (før ankomsten til Norge) og utgifter som ble betalt under oppholdet i Norge. De viktigste variablene når det gjelder forbruket i Norge er forbruk per gjestedøgn og hver enkelt turists totale forbruksutgifter under oppholdet. Hovedtrekkene i hva de utenlandske turistene brukte pengene til i Norge (budsjettandeler for ulike typer varer

og tjenester) ble kartlagt i undersøkelsen for sommeren 2005. Dette omtales her som "forbruksmønster" og refererer altså kun til det turistene betalte under oppholdet i Norge. Vi har tatt med dette avsnittet om fordeling av utgifter på hovedkategorier i 2005 som et vedlegg i denne rapporten.

I kapittel 2 beskrives undersøkelsesdesign og det metodiske opplegget for forbruksundersøkelsene i Gjesteundersøkelsen, samt datagrunnlaget. Her er det også redegjort for definisjoner og enkelte begreper og uttrykk som er anvendt.

Kapittel 3 presenterer hovedfunnene fra undersøkelsen vinteren 2007 (januar-april). Her gis tall for reisende med egen bil (eventuelt bil på ferge) og fly. Når det gjelder bilturistene, omfatter vinterundersøkelsen kun personer på ferie- og fritidsbetinget reise. Det gis egne tall for personer som er på skiferie. Også når det gjelder flyturister, gis tall for ferie- og fritidsbetingede reiser.

Kapittel 4 presenterer hovedfunnene fra perioden mai-september. Analysen omfatter reisende med egen bil (eventuelt bil på ferge), fly eller jernbane. Når det gjelder bilturister er analysen fokusert på ferie- og fritidsbetingede reiser, det vil si reise der hovedformålet var ferie/fritid, besøk hos slekt/venner eller andre private gjøremål. Blant yrkesreisende finnes tall både for reisende med bil og for flyreisende.

Det er i kapittel 4 også foretatt enkelte sammenlikninger med resultatene fra forbruksundersøkelsen i 2002 og 2005. Beløpene er ikke inflasjonsjustert, men angitt i løpende kroner, det vil si nominell kroneverdi da forbruket fant sted.

I kapittel 5 presenteres en del andre forhold som vi antar påvirker turistenes forbruk, slik som reisetidspunkt i sesongen, reisemål i Norge, og turistens relative inntektsnivå.

TØIs jevnliggjesteundersøkelser gjør det mulig å beskrive volum og struktur for turisttrafikken som omfattes av denne studien. På basis av dette har man i kapittel 6 satt opp et turistmessig regnskap for omsetningsverdien (inkludert merverdiavgift) av utenlandsk *ferietrafikk* med fly, bil og tog i Norge i 2007.

Gjesteundersøkelsen 2005 inneholdt også en kartlegging av forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer. Resultatene fra denne analysen er presentert i vedlegg 1 (bilturister vinteren 2005), vedlegg 2 (flybesøkende vinteren 2005) og vedlegg 3 (sommeren 2005).

2. Metode og gjennomføring

I dette kapitlet gjennomgås noen sentrale trekk ved de metoder som er anvendt i innhenting av data og beregning av resultater. Gjennomgangen er i hovedsak begrenset til forbruksdelen av gjesteundersøkelsen. For nærmere beskrivelse av metoder og prinsipper for de øvrige deler av Gjesteundersøkelsen vises til hovedrapporten om denne (Rideng, Haukeland og Heimtun 2007).

2.1 Noen definisjoner

Vår anvendelse av begrepet *turist* følger en klassifisering utarbeidet av United Nations World Tourism Organization (UNWTO 1995; United Nations 1994). Reiselivet (*tourism*) omfatter etter denne definisjonen «aktiviteter til personer som reiser og oppholder seg på steder som ligger utenfor vedkommendes ordinære oppholdsområde, uavhengig av reisens formål». Fraværet fra det ordinære oppholdsområdet må ikke ha lengre varighet enn 12 måneder for å omfattes av denne reiselivsdefinisjonen. Definisjonen innebærer at også en person på yrkesrelatert reise defineres som turist.

I TØIs gjesteundersøkelse er enkelte begreper og uttrykk anvendt i en helt bestemt betydning. Derfor bør man merke seg følgende definisjoner:

Vintersesongen: perioden fra og med januar måned til og med april måned

Sommersesongen: perioden fra og med mai måned til og med september måned

Høstsesongen: perioden fra og med oktober måned til og med desember måned

Utlending: person som er registrert bosatt i land utenfor Norge (uavhengig av statsborgerskap)

Besøkende: utlending på besøk i Norge, uansett reisens formål

Bostedsland: det landet hvor en besøkende er registrert bosatt

Ankomst: reise til Norge med eller uten overnatting

Gjestedøgn: en persons overnatting på reise i Norge

Dagsreisende: besøkende som reiser inn og ut av Norge på samme dag (døgn)

Dagsreise: et besøk i Norge uten overnatting

Overnattingsgjest: besøkende som overnatter en eller flere netter i Norge på reisen

Yrkesreise: reise der hovedformålet oppgis å være forretnings- eller tjenestereise, besøk på konferanse, seminar og lignende eller andre yrkesrelaterte formål

Forretningsreisende: besøkende som er på yrkesreise

Feriereise: reise der hovedformålet oppgis å være besøk hos slekt og/eller venner, ferie/fritidsreise eller innkjøp (shopping)

Feriegjest: besøkende som er på feriereise

Bilturist: feriegjest som har reist ut av Norge i personbil, bobil, bil med campingvogn, motorsykkel eller moped; med ferge eller på en av vegovergangene

Flyturist: feriegjest som har reist ut av Norge med fly

Turbussgjest: feriegjest som har reist ut av Norge med turbuss; enten på ferge eller på en av vegovergangene

Flyreisende: besøkende som har reist ut av Norge med fly

Togreisende: besøkende som har reist ut av Norge med jernbane

Rutebussreisende: besøkende som har reist ut av Norge med rutebuss

Forhåndsbetalt utgift: utgift i forbindelse med norgesreisen som er betalt før en person reiser inn i Norge

Utgift betalt i Norge: utgift som en person har hatt og betalt for under oppholdet i Norge

Totalt forbruk: summen av forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt i Norge

Forbruksmønster: spesifisering av utgifter betalt i Norge innen ulike forbrukskategorier.

2.2 Populasjon og utvalg

2.2.1 Populasjon

Utgangspunktet for bestemmelse av populasjonen i TØIs Gjesteundersøkelse er den ovennevnte definisjonen av begrepet "besøkende". Med utgangspunkt i denne definisjonen vil en del personer som krysser landegrensene ikke betraktes som besøkende. For Gjesteundersøkelsen for utenlandske besøk i Norge har TØI definert en populasjon (Rideng 1994). Undersøkelsen omfatter *alle utreiser fra Norge*, med følgende *unntak* for reiser som foretas av:

- a) personer som flytter (emigrerer) fra Norge.
- b) personer som bor i ett land og arbeider i et annet land og som reiser til eller fra arbeidsstedet.
- c) diplomater, ambassade- og konsulatpersonale og militært personell (inklusive eventuelle ledsagere), på reise til eller fra det landet der de tjenestegjør.
- d) nomader på vandring og personer som reiser som flyktninger.
- e) personer som bare reiser i transitt og som formelt ikke har oppholdt seg på norsk område.
- f) personer som direkte utfører sitt yrke i transportnæringen, for eksempel reiser i forbindelse med godstransport til sjøs eller på land, og alle yrkes-

reiser i forbindelse med persontransport (personale om bord på tog eller ferge, flybesetninger og liknende).

Populasjonen for denne undersøkelsen blir etter en slik definisjon et antall *reiser* eller *ankomster* (se kapittel 2.1), ikke et antall *reisende* (Rideng 1994). Siden hver reise nødvendigvis foretas av en person, kan man også tale om en populasjon av *personer*, og i en del tilfeller også en populasjon av reisefølger, oftest knyttet til dem som reiser sammen i ett kjøretøy. Definisjonen inneholder ingen aldersbegrensninger, både barn og voksne regnes med. Populasjonen omfatter både ferie- og fritidsreiser og reiser med andre formål, for eksempel forretningsreiser. Dette er i samsvar med UNWTOs definisjon.

En har valgt å la populasjonen omfatte alle *utreiser* fra Norge, ikke *innreisene*. De aller fleste besøk av utlendinger i Norge innebærer både en innreise og en utreise. Det er derfor tilstrekkelig å registrere trafikken enten ved innreise eller ved utreise. Definisjonen av populasjonen innebærer at en del reiser ikke registreres. Omfanget av disse unntakene, punktene a til f ovenfor, varierer. Men stort sett dreier det seg om relativt få reiser sett i forhold til det totale antallet grensepasse-ringer.

Gjesteundersøkelsen 2007 omfatter personer som reiste ut av landet med ferge, på en av veiovergangene, med fly, med tog og med rutebuss. Undersøkelsen inkluderer ikke personer som har reist ut av Norge til fots eller i egen båt. Det er grunn til å tro at tallet på utenlandske besøkende som unndrar seg registrering på denne måten er relativt beskjedent i forhold til det totale omfanget av tilreisende.

Personer som var på dagsbesøk i Norge er inkludert i Gjesteundersøkelsen, men er ikke med i forbruksdelen av undersøkelsen. Utenlandske passasjerer som gikk i land fra cruiseskip på dagsbesøk i Norge er heller ikke med i undersøkelsen i 2007.

2.2.2 Stratifisering

Undersøkelser som foretas direkte blant informantene i lufthavner, ved fergehavner, grenseoverganger og så videre, slik som i dette prosjektet, omtales som *underveisundersøkelser* (jf. Hurst 1994). Ved underveisundersøkelser er det av praktiske og økonomiske grunner så godt som umulig å bruke et såkalt enkelt tilfeldig utvalg, det vil si å trekke enhetene direkte fra populasjonen. Derimot er stratifisering av populasjonen en godt egnet metode ved denne type undersøkelser. Stratifiseringen i Gjesteundersøkelsen er gjort på grunnlag av transportmiddel og utreisested (grenseovergang, fergested, lufthavn) på bakgrunn av tall for totaltrafikkdata fra selskaper og myndigheter.

2.3 Nærmere om forbruksspørsmålene

2.3.1 Spørsmål som ble stilt

Hovedmålet er å få en god oversikt over summen av turistenes forhåndsbetalte utgifter og forbruket under besøket i Norge. Forbruksenheten vil her som regel være hushold eller reisefølger som hadde felles økonomi på reisen (i praksis var

dette som regel *par* og *familieenheter* som reiste i følge eller i større grupper, samt noen *enkeltindivider* som reiste alene eller deltok i gruppereiser). Når man i tillegg har informasjon om hvor mange personer som forbruksutgiftene gjaldt for og hvor mange reisedøgn turistene hadde i Norge, er det mulig å beregne forbruket per gjestedøgn.

Trolig er grensepasseringen det best egnede tidspunktet for å registrere det totale forbruket som en forbruksenhet hadde på reisen i Norge. Det er rimelig å anta at respondentene på dette tidspunktet har ganske god oversikt over de totale utgiftene som påløp i Norge. Det er imidlertid et metodisk problem at de tilreisende ofte vil ha *forhåndsbetalt* en del av utgiftene *før* ankomsten til Norge (for eksempel utgifter til ferje- og flybilletter og eventuell forhåndsbetaling av overnatting). Det ble stilt separate spørsmål om henholdsvis forhåndsbetalte utgifter og turistenes utgifter under oppholdet i Norge. Den forhåndsbetalte delen av forbruket kan omfatte både omkostninger knyttet til oppholdet i Norge og utgifter som helt eller delvis er forbundet med reisen til/fra Norge.

Opplysninger om de reisendes forbruk sommeren 2007 ble hentet inn gjennom det ordinære spørreskjemaet til gjesteundersøkelsen for utenlandske besøkende og kan derfor sies å være en integrert del av denne undersøkelsen. Skjemaene ble utfylt av respondentene selv. For dem som reiste ut av Norge med bil, ble det fylt ut ett skjema for hvert reisefølge, det vil si ett skjema per bil. På fly-, buss- og togavganger ble det delt ut ett spørreskjema per person.

For vintersesongen forelå skjemaet på svensk, dansk, tysk, engelsk, nederlandsk, fransk, spansk, polsk og russisk. Når det gjaldt sommersesongen, forelå følgende språkvarianter: svensk, dansk, finsk, tysk, engelsk, fransk, nederlandsk, italiensk spansk, polsk, russisk og japansk.

Forbruket i forbindelse med norgesturen ble kartlagt gjennom seks hovedspørsmål. De tre første spørsmålene gjaldt utgifter i forbindelse med reisen som ble betalt før innreisen til Norge.

Det ble først spurt om en hadde hatt utgifter i forbindelse med reisen som var betalt før reisen startet. Hvis ja, ble en bedt om å anslå hvor store disse utgiftene var, og det ble her benyttet et åpent svaralternativ (i 2002-undersøkelsen ble det benyttet lukkede svaralternativer med i alt ni intervaller). De besøkende ble også bedt om å angi hvor mange personer forbruket omfattet, og det ble også spurt om hvor mange av disse personene som var barn under 12 år. I beregningen av forbruket per gjestedøgn er barns forbruk satt til 50 prosent av voksnes forbruk.

Videre gjaldt tre av forbruksspørsmålene utgifter under oppholdet i Norge. Det ble her spurt om de totale utgiftene for reisefølget på reisen i Norge og hvor mange personer reisefølget omfattet. Også her ble barns forbruk satt til halvparten av de voksnes forbruk. For de samlede utleggene i Norge ble det benyttet et åpent svaralternativ (i 2002: lukkede svaralternativer med 12 intervaller).

Når man spør om forbruk, må man også definere i hvilken valuta beløpene skal oppgis. For spørsmålene om forhåndsbetalte utgifter ble det anvendt én valuta for hver språkversjon av spørreskjemaet. I det svenske og danske skjemaet ble det selvsagt anvendt henholdsvis svenske og danske kroner. Spørreskjemaene på finsk, tysk, nederlandsk, fransk, italiensk og spansk hadde euro som valuta. Det engelskspråklige skjemaet hadde et eget felt hvor respondenten kunne indikere

hvilken valuta det var snakk om (pund, dollar, euro etc.). Det polske spørreskjemaet hadde zloty som valuta og det russiske hadde rubel. Endelig anvendte man i det japanske skjemaet yen som valuta. Tilsvarende ble gjort for de utgifter som hadde påløpt under norgesoppholdet.

2.3.2 Nærmere om fremgangsmåten ved beregning av forbruk per gjestedøgn og totalt forbruk per person

For å kunne utnytte de opplysningene om forbruk som er gitt på spørreskjemaet, måtte det foretas en god del beregninger etter at intervjuarbeidet var avsluttet.

Spørsmålet om hvor mange personer utgiftene gjaldt for ble stilt to ganger, først med hensyn på de forhåndsbetalte utgiftene og dernest med hensyn på det som ble betalt i Norge. Det ble også spurt om det blant disse personene var barn under 12 år. Dersom respondenten bare hadde svart på ett av spørsmålene om antall personer (forhåndsbetalt eller forbruk i Norge), ble dette svaret gjort gjeldende også for det andre spørsmålet. Dersom respondenten ikke hadde svart på noen av spørsmålene om antall personer, ble et annet spørsmål tidligere i skjemaet, om størrelsen på reisefølget (personskjema) eller antall personer i bilen (bilskjema), satt inn i forbruksdelen. Ved beregningene ble det antatt at barn under 12 år hadde et forbruk som var halvparten av voksnes forbruk i reisefølget.

Vi ønsket å beregne forbruk per person og per gjestedøgn. Dette ble gjort ved å anvende spørsmålene om antall personer og antall netter som respondentene hadde tilbrakt i Norge på reisen. Dessuten måtte alle beløp omregnes til norske kroner. I det følgende redegjøres det i korte trekk for framgangsmåten ved beregningene.

Et generelt problem ved beregning av gjennomsnittsbetøp er at antallet respondenter (n) varierer fra variabel til variabel. I både vinterundersøkelsen og sommerundersøkelsen var det mange som bare hadde utfylt deler av forbruksspørsmålene. Videre var det ikke alle som hadde besvart spørsmål om antall døgn oppholdet hadde vart, og likeledes en del som ikke hadde oppgitt hvor mange personer det var i følget.

Derfor vil det for eksempel ikke være samme antall respondenter bak variabelen "forbruk per gjestedøgn" som bak variabelen "totalforbruk". Et alternativ hadde vært å basere beregningene på kun dem som har oppgitt både forhåndsbetalte utgifter, utgifter i Norge, antall oppholdsdøgn og antall personer i følget. Dette ville imidlertid ha gitt systematiske skjevheter i materialet. Testing av materialet viser for eksempel at de som har gitt svar på alle spørsmålene, har klart høyere forhåndsbetalte utgifter enn gjennomsnittet. Vi har blant annet på grunn av dette valgt å beregne gjennomsnitt for alle variablene ut fra antallet som har besvart vedkommende spørsmål, og ikke begrenset datamaterialet til dem som har svart på alle spørsmål.

Når vi således beregner fordeling av kostnader på forhåndsbetalte utgifter og utgifter i løpet av reisen, er hver av variabelverdiene beregnet på grunnlag av varierende antall respondenter, nemlig alle som har besvart vedkommende post i spørreskjemaet.

2.4 Forhåndsbetalte utgifter – noen problemstillinger

2.4. Problemer/temaer

I tillegg til de vanlige problemene i utvalgsundersøkelser med hensyn til representativitet og statistisk usikkerhet, er det flere metodiske spørsmål knyttet til Gjesteundersøkelsen og til forbruksundersøkelser spesielt. Et hovedproblem ved Gjesteundersøkelsens forbruksdel er knyttet til beregningene av hva som er faktisk konsum i Norge.

Problemet er dels å ha et korrekt grunnlag for å beregne totalt turistkonsum i Norge, dels å kunne sile vekk utgifter som ikke angår Norge som produsentland når vi for eksempel ser på ulike nasjonaliteters forbruk. Eksempelvis kan enkelte markedssegmenter overvurderes som forbrukere av norske reiselivstjenester fordi de har høye transportkostnader på reisen og er i Norge få døgn.

Dersom vi er ute etter å finne ut hva turistene legger igjen av penger i Norge, er Statistisk sentralbyrås (SSB) nasjonalregnskapsrelaterte definisjoner nokså klare med hensyn til hva vi skal regne med. SSB opererer i utgangspunktet ut fra tesen om at "samlet turistkonsum er lik norske og utenlandske turistets samlede turistrelaterte utgifter innenfor norsk område" (i blant annet det fylkesfordelte satellittregnskapet for turisme), og at begrepet "norsk område" inkluderer transportmidler operert av norske produsenter på utenlandsk område, men ekskluderer transportmidler operert av utlendinger på det norske området. Videre heter det at "for utenlandske turistets skal alle konsumrelaterte utgifter i Norge regnes som turistkonsum".

Det er følgelig forhåndsbetalte utgifter, herunder reiseutgifter til og fra Norge, som volder problemer i denne sammenheng. I tallmaterialet som presenteres i denne rapporten (og i tidligere undersøkelser, for eksempel 2002- og 2005 - undersøkelsene), blir de forhåndsbetalte utgiftene tatt med i sin helhet. Sannsynligvis gjelder en stor andel av disse kostnadene tjenester som ikke er produsert av norske produsenter, men av utenlandske transportselskaper, turoperatører, utleiefirmaer etc.

2.4.2 Typer av forhåndsbetalte utgifter

Forhåndsbetalingen omfatter både utgifter som faktisk kan regnes som utgifter i Norge og utgifter som ikke kan regnes som konsum i Norge.

Blant de førstnevnte er følgende forhåndsbetalte tjenester mest vanlig:

- Betaling for reise med norsk transportselskap til og fra Norge (flyselskap, fergeselskap, busstransport, tog (NSBs andel av billetten))
- Transport i Norge med norsk transportselskap (for eksempel norske turbusser)
- Betaling for overnatting og måltider, samt aktiviteter (for eksempel museumsbesøk, og heiskort) i Norge
- Kost, losji, utflukter, underholdning med mer på norske turistskip, for eksempel Hurtigruten

Typer av forhåndsbetalte utgifter som ikke kan regnes til konsumet i Norge kan omfatte:

- Betaling for reise med utenlandsk transportselskap til og fra Norge (flyselskap, fergeselskap, busstransport)
- Overnatting og transport utenfor Norge på reisen til/fra Norge, for eksempel overnatting underveis og/eller bruk av ferge mellom Tyskland/Danmark og Sverige
- Transport i Norge med utenlandsk transportselskap (for eksempel utenlandske turbusser)
- Kost, losji, underholdning med mer på utenlandske cruiseskip (at disse eventuelt bunkrer brensel, matvarer med mer i Norge er i denne sammenhengen en sak for seg)
- Provisjoner til utenlandske reisebyråer og reisearrangører

Av denne listen framgår det at omfanget av forhåndsbetalte utgifter nødvendigvis vil variere sterkt etter hvilken type reise man er på og hvor man kommer fra.

2.4.3 Spørreundersøkelsene gir begrenset informasjon

Det er et vesentlig problem at spørsmålene om forhåndsbetalte utgifter må være enkle for at vi skal kunne få tilstrekkelig antall svar. Det er ikke realistisk å kunne formulere spørsmål slik at respondentene er i stand til å skille mellom hva de har betalt til henholdsvis norske og utenlandske leverandører.

For bilturister innebærer dette for eksempel at man ikke bare tar med fergebilletter til/fra Norge med Stena Line mellom Frederikshavn-Oslo, men også ferjestrekninger fra Danmark, Finland, Estland, Tyskland og Polen til Sverige.

Vi må videre gå ut fra at de oppgir de totalsummer de har betalt på forhånd. Dette betyr at det tas med den delen av utgiftene som er reisebyråets eller turoperatørens provisjon.

En del utenlandske turister, særlig fra oversjøiske land, besøker flere europeiske land på sin reise. Ofte er hele reisen organisert som en pakketur. Reisen til Europa skal ikke være med i det "norske" turistkonsumet, med mindre det er et norsk flyselskap man reiser med og Norge er hovedmålet for reisen.

2.4.4 Om muligheter for å fordele forhåndsbetalte utgifter

Drøftingen ovenfor viser at spørsmålet om forhåndsbetalte utgifter er for komplisert til å bli overlatt til respondentene alene. Dersom vi ønsker å beregne fordeling av forhåndsbetalte utgifter på norske produsenter og andre, må vi gjøre en del beregninger på egenhånd. På grunn av manglende informasjon må disse beregningene imidlertid bli nokså omtrentlige.

Når det gjelder reiseutgifter, kjenner vi hvilket selskap reisen til/fra Norge foretas med (enten det er ferge eller fly), eventuelt hvor man har kommet inn i Norge med bil, og hvilket land de har reist fra. Vi kan bruke dette til å gjøre en grov fordeling av oppgitte forhåndsbetalte transportutgifter på norske og utenlandske selskaper.

Når det gjelder overnatting, har vi ikke noe materiale som forteller noe om hvor stor andel som gjelder overnattinger underveis. Vi kan imidlertid i utgangspunktet anta at mesteparten av overnattingskostnadene gjelder overnatting i Norge.

Når det gjelder pakketurer, må vi kunne skille transportdelen fra overnatting og andre tjenester. Transportdelen kan så fordeles på norske og utenlandske selskaper som for andre reisende (se ovenfor), mens overnattingsdelen kan tillegges norske produsenter. Vi må videre trekke fra en viss andel som provisjon til utenlandske turoperatører/reisebyråer. Et særskilt problem gjelder personer på rundreise i Europa, dette gjelder spesielt personer fra oversjøiske land. Her kan vi ikke forvente at respondentene klarer å skille ut de forhåndsbetalte utgiftene som gjelder Norge.

Ut fra denne drøftingen må vi konkludere at vi per dags dato ikke har kunnskap nok til å kunne skille ut de forhåndsbetalte utgiftene som faktisk gjelder tjenester produsert av norske aktører. For i det hele tatt å kunne gjøre beregninger, må vi gjøre et sett av ulike forutsetninger for de ulike reisende.

2.5 Svarprosent og vekting

Svarprosenten er her definert som andelen av utdelte skjemaer som ble returnert i utfylt stand, selv om det skulle være mangler ved utfyllingen. Definert på denne måten har Gjesteundersøkelsen svært høye svarprosenter, nemlig rundt 90-95 prosent på veg og 84 prosent på ferge. Svarprosenten for rutebusser og for tog ligger på et noe lavere nivå enn på fergene. For intervjuer i lufthavnene er det vanskeligere å estimere nøyaktig svarprosent fordi mange kommer sent til ombordstigning og det er mange gruppereiser som innebærer språkproblemer (asiatiske grupper etc.). Gjennomsnittlig svarprosent i lufthavnene for dem som ble tilbudt skjema lå i 2007 på 83.

Erfaringene viser at spørsmål om forbruk på reisen er vanskelig å besvare for en betydelig andel av respondentene. Spørsmålene krever en del tid for å kunne besvares tilfredsstillende, siden de aller færreste besøkende fører eksakt regnskap for turen. Det er dessuten lett å glemme enkelte utgifter med det resultatet at forbruket kan bli underestimert. I tillegg kommer en generell uvilje hos enkelte turister mot å besvare spørsmål av denne karakter, som de regner med til ”privatøkonomiens og privatlivets fred”. Resultatet er at en del feriegjester unnlot å svare på forbruksspørsmålene, selv om de leverte tilbake spørreskjemaet og hadde besvart de fleste andre spørsmålene.

Tabell 2.1: Utenlandske gjester i Norge i vintersesongen 2007. Antall besvarte spørreskjemaer og andeler som besvarte spørsmålene om forbruk, etter transportmiddel ved utreise. Prosent

	Bil	Fly	Tog/ Rutebuss	I alt
Antall besvarte spørreskjemaer	2 074	846	531	3 451
Andel som besvarte spørsmålet om de hadde hatt forhåndsbetalte utgifter eller ikke	97	90	92	94
Andel av dem som sa at de hadde hatt forhåndsbetalte utgifter, som oppga beløpet	90	78	91	88
Andel som besvarte spørsmålet om forbruk under oppholdet i Norge	82	64	73	76

TØI rapport 941/2008

Tabell 2.1 viser hvor stor andel av respondentene som besvarte de ulike deler av spørsmålene om forbruk i vintersesongen 2007. Det er her skilt mellom dem som reiste ut med henholdsvis bil, fly og tog eller rutebuss. Som man ser, har nesten alle turistene i vinterutvalget svart ja eller nei på spørsmålet om de hadde hatt forhåndsbetalte utgifter i forbindelse med reisen. Av dem som hadde hatt forhåndsbetalte utgifter, oppga omtrent ni av ti blant de reisende med bil og tog/buss et beløp, mens knappe åtte av ti oppga et beløp blant flyturistene. På spørsmålet om hvor mye de hadde brukt totalt i Norge på reisen fikk vi i gjennomsnitt svar fra omtrent tre av fire blant vinterturistene samlet, da klart høyest blant bilturistene (82 prosent) og lavest blant flyturistene (64 prosent).

Tabell 2.2: Utenlandske gjester i Norge i sommersesongen 2007. Antall besvarte spørreskjemaer og andelen som besvarte spørsmålene om forbruk, etter transportmiddel ved utreise. Prosent

	Bil	Fly	Tog/Rutebuss	I alt
Antall besvarte spørreskjemaer	4 473	4 056	1 247	9 776
Andel som besvarte spørsmålet om de hadde hatt forhåndsbetalte utgifter eller ikke	93	87	90	90
Andel av dem som sa at de hadde hatt forhåndsbetalte utgifter, som oppga beløpet	86	69	83	78
Andel som besvarte spørsmålet om forbruk under oppholdet i Norge	74	55	65	65

TØI rapport 941/2008

Tabell 2.2 viser tilsvarende for sommersesongen samme året. Som man ser, har 90 prosent av turistene i sommerutvalget svart ja eller nei på spørsmålet om de hadde hatt forhåndsbetalte utgifter i forbindelse med reisen. Av dem som hadde hatt forhåndsbetalte utgifter, oppga om lag åtte av ti blant de reisende et beløp. På spørsmålet om hvor mye de hadde brukt totalt i Norge på reisen fikk vi i gjennomsnitt svar fra omtrent to av tre blant sommerturistene samlet, men klart høyest for bilturistene (74 prosent) og lavest blant flyturistene (55 prosent).

Generelt er svarprosentene noe høyere om vinteren enn om sommeren. Dette kan skyldes at det er mest destinasjonsturisme om vinteren, mens rundturer dominerer om sommeren. Det er enklest å memorere utgifter på reisen dersom en har oppholdt seg på ett bestemt sted og for eksempel har leid hytte eller hotell for hele

uken, kjøpt et heiskort for hele uken etc. Det blir langt mer komplisert å spesifisere utgiftene på en rundtur om sommeren med opphold på mange forskjellige steder.

Det er betydelige forskjeller i svarprosenten mellom de enkelte transportmidlene. Høyest er svarprosenten for bilistene som reiser med ferge, disse har relativt god tid til å besvare spørsmålene. På tog, rutebuss og spesielt fly er svarprosenten lavere. For sommersesongen hadde vi i 2007 en langt høyere andel flyturister i utvalget (42 prosent) enn for vintersesongen (25 prosent), og det kan forklare litt lavere responstall på forbruksspørsmålene for sommersesongen generelt. For gjester som reiste ut med fly i sommersesongen var svarprosenten på spørsmålene om forbruk i Norge nede i 55 prosent, men responsen fra bilturistene på dette var nesten 20 prosentpoeng høyere med 74 prosent. Dette betyr at resultatene for forbruksmønsteret for flyreisende (om sommeren spesielt) kan være mer usikre enn resultatene for de øvrige transportmåtene.

2.6 Usikkerhet i resultatene

I dette avsnittet vil vi kommentere enkelte momenter som kan påvirke sikkerhetsgraden av resultatene fra undersøkelsen.

2.6.1 Mulige deknings- og målefeil

Dersom man på forhånd, før stratifiseringen, bestemmer seg for å utelukke deler av populasjonen, betegnes dette som *dekningsfeil* (Salant og Dillman 1994). I denne undersøkelsen er det noen få feilkilder av denne typen. For eksempel var det ikke foretatt intervjuer på Kystlinks fergerute fra Langesund til Hirtshals. Det er grunn til å tro at dekningsfeilene i gjesteundersøkelsen er svært moderate og at de ligger godt innenfor de øvrige usikkerhetsmarginene. Likevel kan det være grunn til å anta at det er større sannsynlighet for at estimatene ligger i underkant av de «sanne» verdiene enn det motsatte.

Ved automatiske og manuelle registreringer kan det oppstå ulike typer *målefeil*. Dette kan skyldes tekniske problemer som for eksempel feil ved apparatur og uleselige kjennemerker på biler. Målefeil kan også skyldes menneskelig svikt av ulike slag. I Gjesteundersøkelsen er det lagt stor vekt på å forebygge at slike feil skal få betydning for resultatene. For intervjuundersøkelsene oppstår målefeilene stort sett ved at respondentene gir unøyaktige og/eller upresise svar.

Spørsmålene om forbruk i 2007 ble forenklet en del i forhold til 2005-undersøkelsen. Dette gjaldt blant annet spørsmålet om i hvilken valuta beløpene skulle oppgis. På grunnlag av tidligere erfaringer valgte en å bruke valutaen som brukes i vedkommendes hjemland. I de fleste tilfeller har dette fungert bra, siden for eksempel de tyske skjemaene ble trykt med valuta euro, de svenske med SEK og de danske med DKK osv. Når det gjelder de engelske skjemaene ble de trykt i flere varianter med pund, euro, dollar osv. i 2005. For 2007-undersøkelsen ble det kun trykt én versjon hvor respondentene selv skulle angi hvilke beløp i norske kroner eller annen valuta beløpet gjaldt. På en del av de engelske spørreskjemaene

har respondentene utelatt å indikere hvilken valuta beløpene gjaldt. Der hvor denne informasjonen var utelatt måtte vi gjøre en antagelse om at for eksempel en engelsk respondent oppga beløpet i engelske pund, USA-borgere i USD osv. I de fleste tilfeller er nok dette riktige antagelser, men det kan ha medført at enkelte beløp har blitt beregnet i feil valuta. I noen tilfeller har dette ført til åpenbart urimelige beløp, og disse beløpene er ikke tatt med i beregningene.

Vi har derfor utelukket observasjoner med respondenter som har angitt et beløp som tilsvarer mer enn 10 000 kroner i forhåndsbetalte utgifter eller forbruk i Norge per gjestedøgn¹. Dette er for å luke ut mulige estimeringsfeil fra respondentenes side, feilregistreringer, valutaomregningsfeil eller annet som kunne føre til åpenbart uriktige eller usannsynlige beløp.

Lav svarprosent er ikke et problem i seg selv, bare hvis det resulterer i skjevheter i utvalget. For eksempel trenger ikke lavere svarprosent på forbruksspørsmålene i seg selv å være et problem dersom frafallet ikke er selektivt. Lav svarprosent kan til en viss grad kompenseres med et større utvalg. For øvrig henviser vi til Rideng og Haukeland 2005, som har flere detaljer om usikkerheten på de enkelte transportmidler.

2.6.2 Nøyaktighet i forbrukstallene

I denne publikasjonen er enkelte forbrukstall oppgitt med en nøyaktighet på 10 kroner, det vil si at resultatene er rundet opp til nærmeste 10-kronebeløp. Dette gjøres av rent tekniske grunner, men kan lett gi inntrykk av mindre usikkerhet enn hva som faktisk er tilfelle. Når tallene refereres, bør man derfor avrunde dem ytterligere, for eksempel til nærmeste hele 50-kronebeløp eller 100-kronebeløp.

2.6.3 Valutaforskjeller

Det er ikke foretatt noen systematiske vurderinger av effekten av endringer i vekslingskursen fra 2005 til 2007. Det kan nevnes at for eksempel var gjennomsnittskursen i kroner vi har brukt i beregningene for amerikanske dollar ca ni prosent lavere sommeren 2007 enn tilsvarende periode i 2005. For japanske yen var kursen vel 16 prosent lavere og for polske zloty ca åtte prosent høyere enn sommeren 2005 i forhold til norske kroner. For de andre valutaene var det bare mindre forskjeller i vekslingskurs (ca en til to prosent) fra 2005 til 2007.

2.6.4 Presentasjon av enkeltsegmenter og sammenligninger med tidligere undersøkelser

I denne rapporten har vi satt et fast antall på 40 respondenter som nedre grense for presentasjon av enkeltsegmenter (for eksempel fordeling på nasjonalitet, reiseformål eller overnattingsmåter) som en forenklet utvalgsstrategi i 2007-undersøkelsen. Det kunne ha vært mer, kanskje opp mot 100 i noen tilfeller.

---

¹ Dette innebærer for øvrig at også for manglende utfylte spørreskjema hvor det ikke har vært mulig å beregne antall overnattinger eller antall personer i reisefølget (som er en forutsetning for å beregne antall gjestedøgn for reisefølget) også ble holdt utenom beregningene av forbruk.

Denne grensen bygger på teoretiske vurderinger i forhold til variansen i svarene, praktiske hensyn, og også erfaring fra tidligere undersøkelser.

I sammenheng med presentasjon av resultatene for 2007 har vi i enkelte tabeller sammenlignet med tilsvarende tall fra 2005- eller 2002-undersøkelsene. Dette er gjort hvor vi mener det er relevant og utvalget har gjort det mulig. I tillegg er dette gjort hvor vi har tilstrekkelig sikkerhet i resultatene fra 2007 eller tidligere år til å kunne presentere sammenligninger i tabellene og kommentarteksten.

3. Resultater vinteren 2007

Denne analysen viser forbruksutgiftene til utenlandske besøkende i Norge i vintersesongen 2007 basert på svar fra de respondentgruppene vi har undersøkt. Undersøkelsen omfatter for det første et utvalg av overnattingsgjester som reiste ut av Norge med egen bil og som var på en reise der hovedformålet var ferie/fritid, det vil si besøk hos slekt/venner, ski/snøferie eller annen ferie/fritidsreise². For det andre omfatter undersøkelsen besøkende som har brukt fly på utreisen fra Norge.

I avsnitt 3.1 presenteres hovedfunnene for bilturister. De første delene av kapitlet beskriver forbruket i kronebeløp per gjestedøgn. Det er også tatt med analyser av forbruksutgiftene per gjest for hele norgesoppholdet. Undersøkelsen i 2005 inneholdt også en analyse av hvilke hovedkategorier av tjenester og varer de utenlandske turistene brukte pengene sine på under oppholdet i Norge. Dette omtales der som "forbruksmønster" og refererer kun til det turistene betalte under oppholdet i Norge. Denne oversikten er gjengitt i vedlegg 1 (bilturister) og vedlegg 2 (flybesøkende).

Avsnitt 3.2 gir en oversikt over flyturistenes forbruk vinteren 2007 for dem som var på feriereise. Analysen er bygd opp på samme måte som for bilturister. Det vil si at forbruket for hele reisen, forbruket per døgn og forbruksmønsteret ses i sammenheng med reisens formål, de reisendes nasjonalitet og overnattingsform. Her identifiseres blant annet sentrale kjennetegn ved flyturister som brukte relativt mye penger under oppholdet i Norge.

3.1 Forbruksutgifter for alle feriereisende vinteren 2007

I tabell 3.1 nedenfor er forbrukstallene for både bil- og fly- (kollektivreisende) turister presentert. Ser man på vintersesongen 2007 sammenlignet med 2005 uansett reisemåte, så har forbruket gått opp for turistene generelt sett både når det gjelder forbruk per gjestedøgn og totalforbruk på reisen.

Feriegjestene vinteren 2007, som overnattet minst ett døgn i Norge, og med alle reisemåter og ferieformål under ett i utvalget, brukte i gjennomsnitt ca 920 kroner per døgn per gjest for hele norgesreisen. Av dette var 410 kroner forhåndsbetalte utgifter før ankomst til Norge, og 510 kroner per døgn ble brukt mens de var i

---

² Undersøkelsen omfattet i utgangspunktet også reisende med buss og tog, samt yrkesrelaterte reiser med bil, men antallet respondenter her er så lite at vi ikke kan offentliggjøre forbrukstall for disse segmentene separat. De buss- og togreisende er slått sammen med flyreisende i fremstillingene i rapporten, slik at fremstillingene av tall for flyturister/reisende også innebefatter en liten andel andre "kollektivreisende" (tog- og busspassasjerer).

Norge. For hele reisen under ett gikk det med ca 5 800 kroner i gjennomsnitt per person. Det tilsvarer en økning på 15 prosent i døgnforbruket, og drøye åtte prosent for totalforbruket for ferien til Norge.

Tabell 3.1: Forbruksutgifter per gjestdøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet, etter bostedsland. Utenlandske feriegjester (med bil og fly) i Norge i vintersesongen 2005 og 2007 (NOK)

Undersøkellesår	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
Per gjestedøgn	430	410	370	510	800	920	1580/1816
Totalt forbruksutgifter	2 860	2 630	2 520	3 190	5 380	5 820	1580/1816

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

Litt under halvparten av totalforbruket (2 630 kroner) var forhåndsbetalt, og resten (3 190 kroner) ble forbrukt i Norge. Fordelingen var omtrent 45/55 prosent mellom forbruk før og under reisen både når det gjelder gjestedøgnforbruk og totalforbruk. Oppholdstiden vinteren 2007 var gjennomsnittlig 6,3 netter for de turistene som hadde oppgitt forbrukstall.

3.2 Hovedtall ved bilturistenes forbruk vinteren 2007

I dette avsnittet skal vi ta for oss bilturistenes forbruk spesielt. Populasjonen omfatter overnattingsgjester som reiste ut av Norge med egen bil og som var på en reise der hovedformålet var ferie/fritid, det vil si besøk hos slekt/venner, ski/snøferie eller annen ferie/fritidsreise.

3.2.1 Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for bilturister

Det fremgår av tabell 3.2 at utenlandske bilturister som besøkte Norge vinteren 2007 brukte gjennomsnittlig ca 630 kroner per døgn. Det er en nedgang på ca tre prosent fra utvalget i 2005, da forbruket var snaut 650 kroner per døgn. Forhåndsbetalte utgifter utgjorde nær 300 kroner, mens omtrent 330 kroner ble betalt under oppholdet i Norge.

Tabell 3.2: Forbruksutgifter per gjestdøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 og 2007 (Norske kroner = NOK)

Undersøkellesår	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
Per gjestedøgn	310	300	340	330	650	630	1224/1377
Totalt forbruksutgifter	1 980	1 900	2 190	2 040	4 170	3 940	1225/1377

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

Bilturistene i utvalget brukte ca 3 940 kroner i gjennomsnitt vinteren 2007 når hele kostnaden med norgesreisen medregnes. Det er en nedgang på omtrent seks prosent fra det som ble rapportert i undersøkelsen fra 2005. Denne nedgangen skyldes at antall danske gjester har gått betydelig ned i perioden 2005-2007, mens det har vært en økning av svenske gjester, som i gjennomsnitt har lavere forbruk. Gjennomsnittlig oppholdstid om vinteren er knappe fem netter for svenske gjester og seks og en halv natt for danske gjester, og danskene har også et høyere forbruk per gjestedøgn enn svenskene, se tabell 3.4.

Forbruket for skituristene var om lag 650 kroner per gjestedøgn, som vist i tabell 3.3. Det var nokså nær gjennomsnittet for alle reisemål, siden det var flest skiturister i materialet både i 2005 og 2007. Turister som reiser for andre formål enn skiferie hadde et litt lavere forbruk per døgn (500 kroner) enn gjennomsnittet blant de feriereisende. Dette er først og fremst fordi denne kategorien omfatter en del besøksreiser (til venner/familie). Benyttelse av privat innkvartering og fri kost hos vertene gir lavere forbruk per gjestedøgn i gjennomsnitt.

Tabell 3.3: Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet, etter reisemål. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 og 2007(NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
Per gjestedøgn							
I alt	310	300	340	330	650	620	1224/1377
Ski/snøferie	320	320	330	330	650	650	1013/1140
Besøk eller annen ferie/fritidsreise	200	220	400	280	590	500	211/237
Totale forbruksutgifter							
I alt	1 980	1 900	2 190	2 040	4 170	3 940	1225/1377
Ski/snøferie	2 080	2 100	2 160	2 080	4 240	4 170	1013/1140
Besøk eller annen ferie/fritidsreise	1 100	770	2 400	1 850	3 500	2 610	211/237

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

Ser man i stedet på totalforbruket per person for hele oppholdet, så har forbruket holdt seg noenlunde stabilt for skituristene. Gjestene som var på ski- og snøferie brukte i gjennomsnitt om lag 4 200 kroner på sitt opphold i Norge vinteren 2007. Besøksreisende og andre ferierende som ikke var på skiferie brukte noe mindre enn to år tidligere. Nedgangen fra 2005 skyldes i hovedsak at det i 2007 var betydelig færre dansker enn i 2005. Det var for eksempel flere svensker i utvalget på besøksferie, noe som trakk gjennomsnittsforkonsumet ned for turister som ikke var på skiferie.

I tabell 3.4 har vi presentert et lite utvalg av hovedmarkeder for norsk bilturisme om vinteren (reisende fra Nederland, Storbritannia og andre var for få i utvalget til at resultater kunne presenteres.)

Tabell 3.4: Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet, etter bostedsland (kun hovedmarkeder). Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 og 2007 (NOK)

Per gjestedøgn	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2005/2007
I alt	310	300	340	330	650	620	1224/1377
Sverige	150	140	270	320	420	460	192/255
Danmark	350	370	330	330	680	700	804/897
Tyskland	270	370	350	380	620	750	167/170
Totale forbruksutgifter							
I alt	1 980	1 900	2 190	2 040	4 170	3 940	1224/1377
Sverige	740	670	1 350	1 530	2 090	2 200	192/255
Danmark	2 140	2 320	2 070	2 080	4 210	4 400	804/897
Tyskland	2 340	3 420	3 160	3 560	5 500	6 980	167/170

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen.

Blant disse hovedmarkedene hadde tyske bilturister det høyeste døgnforbruket (nær 750 kroner). Danske bilturister hadde litt høyere forbruk vinteren 2007 enn i 2005 (omtrent 700 kroner), og svenske bilturister hadde også økt forbruket til 460 kroner. Imidlertid hadde tyskerne et klart høyere samlet forbruk for hele reisen enn både danskene og svenskene, som gjerne har kortere norgesturer enn tyskerne. En tysk bilturist om vinteren 2007 brukte altså mer enn tre ganger så mye i gjennomsnitt (ca 7 000 kroner) som en svenske (ca 2 200 kroner).

I tabell 3.5 vises forbruksutgiftene i vintersesongen 2005 og 2007 kategorisert etter hovedovernattingsmåte i Norge. Kun de overnattingskategoriene som har over et visst antall respondenter (n>40) er tatt med i tabellen.

Bilturister som først og fremst overnattet på hotell/pensjonat hadde vinteren 2007 et gjennomsnittlig døgnforbruk på knappe 950 kroner, mens de som overnattet i leid hytte brukte om lag 630 kroner i gjennomsnitt. De som bodde på hotell/pensjonat brukte over dobbelt så mye så mye som de som ble innkvartert privat hos slekt/venner eller i egen/lånt hytte (ca 350 kroner).

Hotell/pensjonatgjestene og de som leide hytte hadde også en klart høyere andel forhåndsbetalte utgifter enn de som bodde privat.

Ikke-kommersiell overnatting skiller seg ut ved at de forhåndsbetalte utgiftene er svært beskjedne, naturlig nok. Med hensyn til utgiftene underveis på reisen, var ikke nivåforskjellene så store i 2005, men de var blitt betydelig større i 2007.

Tabell 3.5: Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet, etter viktigste overnattingsmåte. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 og 2007 (NOK).

Per gjestedøgn	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
I alt	310	300	340	330	650	620	1224/1377
Hotell, pensjonat o.l.	400	410	380	540	780	950	292/267
Leid hytte	340	330	330	300	670	630	653/799
Privat innkvartering	80	60	310	290	390	350	225/242
Totale forbruksutgifter							
I alt	1 980	1 900	2 190	2 040	4 170	3 940	1224/1377
Hotell, pensjonat o.l.	2 390	2 510	2 240	3 250	4 630	5 760	292/267
Leid hytte	2 240	2 240	2 220	1 910	4 460	4 150	653/799
Privat innkvartering	460	290	1 890	1 430	2 350	1 720	225/242

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

*Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 50 prosent av overnattingene i Norge hadde funnet sted innenfor den enkelte overnattingskategori. "Privat innkvartering" omfatter overnatting i lånt/egen hytte eller hos slekt/venner.

Hotell- og pensjonatgjestene som reiste med bil brukte klart mest på hele oppholdet, og forskjellen fra 2005 mellom dem og de andre bilturistene var blitt større i 2007. Det var en nedgang i forbruket fra 2005 til 2007 for reisende i de andre to overnattingskategoriene.

3.3 Hovedtrekk ved flyturistenes forbruk vinteren 2007

I dette avsnittet presenteres hovedfunnene fra forbruksundersøkelsen blant utenlandske turister som reiste ut av Norge med fly. Populasjonen består av ferie/fritidsreisende som reiste ut av Norge med fly vinteren 2007. I dette materialet ("kollektiv" reisemåte) innebefattes også en liten andel av turister som reiste ut av Norge med tog eller buss (ca fem prosent av utvalget).

3.3.1 Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for flyturister

Forbruket per gjestedøgn blant flyturister som besøkte Norge vinteren 2007 er drøye 300 kroner mer enn det var i 2005. I 2007 brukte turistene ca 1 600 kroner per døgn. Forskjellen fra 2005 ligger i økt forbruk under selve oppholdet i Norge. Forhåndsbetalte utgifter stod for ca 680 kroner, mens omtrent 920 kroner ble betalt under oppholdet i Norge.

Tabell 3.6 viser også at det totale forbruket per reisende med fly for hele norgesreisen har økt med omtrent 2 000 kroner siden 2005, og var på omtrent 10 300 kroner vinteren 2007. Som for døgnforbruket, så har totalforbruket på reisen økt mest på grunn av mer penger brukt etter ankomst.

Tabell 3.6: Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet. Utenlandske flyturister i Norge i vintersesongen 2005 og 2007 (NOK)

Undersøkellesår	Forhåndsbetalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt forbruk		(n) 2005/2007
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	
Per gjestedøgn	640	680	640	920	1 280	1 600	494/439
Totale forbruksutgifter	5 050	4 390	3 330	5 940	8 370	10 330	494/439

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

Tabell 3.7 viser forbruket for alle flyturister under ett og fordelt på besøksreiser og ski/snøferie. Forbruket per gjestedøgn hos den sistnevnte gruppen var på 1 750 kroner, mens totalforbruket per reise var over 11 000 kroner. De som besøkte slekt og venner brukte knappe 1 200 kroner per gjestedøgn, og ca 8 500 kroner totalt per person per reise. Utgiftene før ankomst var høyere for skiferierende, mens forbruket i Norge var relativt likt for begge kategoriene reiseformål i tabellen.

Tabell 3.7: Forbruksutgifter per gjestedøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet, etter reiseformål. Utenlandske flyturister i Norge i vintersesongen 2007 (NOK)

Per gjestedøgn	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt forbruk	(n)
I alt	680	920	1 600	439
Besøksreise	330	810	1 140	260
Ski/snøferie	820	930	1 750	106
Totale forbruksutgifter				
I alt	4 390	5 940	10 330	439
Besøksreise	2 420	6 020	8 440	260
Ski/snøferie	5 200	5 910	11 110	106

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Tabell 3.8 viser forbruket til vinterturistene i utvalget fordelt på overnattingsform. Vi har kun presentert de to kategoriene hvor utvalget er stort nok til å kunne si noe vesentlig om forbruket, og det gjelder således overnatting på hotell/pensjonat og hos slekt/venner.

I vintersesongen 2007 hadde utenlandske turister som reiste med fly, og som hovedsakelig bodde på hotell/pensjonat, et gjennomsnittlig døgnforbruk på omtrent 1 900 kroner. De som overnattet hos slekt og venner brukte om lag halvparten av dette beløpet, dvs. nesten 1 000 kroner i gjennomsnitt per døgn. Forskjellen ligger først og fremst i høyere forhåndsbetalte utgifter for hotellgjestene.

De som overnattet på hotell/pensjonat brukte i 2007 om lag 9 600 kroner på hele reisen. Det var bare knappe 2 000 kroner mer enn besøkende hos slekt eller venner for hele oppholdet samlet. Forbruket i Norge er omtrent likt for hotellgjestene og overnattende hos slekt og venner.

Tabell 3.8: Forbruksutgifter per gjestdøgn og totalt per gjest for hele norgesoppholdet, etter viktigste overnattingsmåte. Utenlandske flyturister i Norge i vintersesongen 2007 (NOK)

Per gjestdøgn	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt forbruk	(n)
I alt	680	920	1 600	439
Hotell, pensjonat o.l.	830	1 080	1 910	127
Slekt/venner	200	780	980	243
Totale forbruksutgifter				
I alt	4 390	5 940	10 330	439
Hotell, pensjonat o.l.	4 150	5 420	9 570	127
Slekt/venner	1 500	6 000	7 500	243

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

*Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 50 prosent av overnattingene i Norge hadde funnet sted innenfor den enkelte overnattingskategori.

De forhåndsbetalte utgiftene utgjorde om lag 43 prosent av kostnadene for hotellgjester, mens denne delen av utgiftene utgjorde bare 20 prosent av totalforbruket for besøkende hos slekt og venner i 2007.

3.4 Hovedtall for yrkesreisende med fly vinteren 2007

Vi hadde også et lite utvalg (n = 218) av yrkesreisende med fly vinteren 2007. Av disse var 50 på kurs-/konferansereise, mens resten var på annen yrkesreise. I gjennomsnitt brukte de yrkesreisende ca 2 840 kroner per døgn på norgesreisen. Knappe 690 kroner av dette var forhåndsbetalte utgifter, mens nær 2 160 kroner ble brukt i Norge. De som var på kurs eller konferanse brukte om nesten tre ganger så mye (3 650 kroner) som de andre yrkesreisende (1 350 kroner) etter ankomst i Norge, mens det forhåndsbetalte beløpet var bare 80 kroner mer per døgn for førstnevnte kategori.

Tabell 3.9: Forbruksutgifter per gjestdøgn per person, utenlandske yrkesreisende med fly i vintersesongene 2005 og 2007 etter betalingstidspunkt (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Utgifter i Norge	Totale utgifter	(n)
Per gjestdøgn 2005	1 070	1 630	2 700	266
Per gjestdøgn 2007	690	2 160	2 840	218

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

Det totale forbruket for hele norgesreisen for alle yrkesreisende var på litt over 12 300 kroner i gjennomsnitt per yrkesreisende vinteren 2007. Dette var fordelt på ca 2 950 kroner i forhåndsbetalte utgifter og resten av utgiftene (9 300 kroner) som påløp i Norge. Dette gir en andel på ca 24 prosent forhåndsbetalte utgifter for både døgnforbruk og totalforbruk på reisen. I dette utvalget utgjorde svenskene 37 prosent og danskene om lag 11 prosent. Tyskere og franskmenn utgjorde ca sju prosent hver av utvalget her.

4. Resultater sommeren 2007

I dette kapitlet presenteres hovedfunnene fra forbruksundersøkelsen blant utenlandske turister som besøkte Norge i sommersesongen 2007. Undersøkelsen omfatter overnattingsgjester som reiste ut av Norge med fly, tog, rutebuss eller egen bil og som var på en reise der hovedformålet var ferie/fritid, besøk hos slekt/venner eller private innkjøp. Materialet omfatter i utgangspunktet også personer som er på forretningsreise (ca åtte prosent av utvalget), og noen hovedtall for denne gruppen er tatt med i avsnitt 4.6.

Forbruket er fordelt på forhåndsbetalte utgifter og det som ble betalt under oppholdet i Norge. Det er også foretatt enkelte sammenlikninger med resultatene fra TØIs forbruksundersøkelse i 2002 (Steen Jacobsen m fl 2003) og 2005 (Dybedal, Rideng m fl 2006).

Utvalget av flyturister i 2005-undersøkelsen var meget begrenset, så det kan ha påvirket resultatene fra forrige undersøkelse på dette punktet. Det kan ha medført at 2005-forbrukstallene har blitt noe underestimert for flyturistene. Av den grunn har vi utelatt direkte sammenligninger med 2005-undersøkelsen når det gjelder flyturister separat, og isteden sammenlignet med tallene fra 2002-undersøkelsen der det har vært relevant. Dette gjelder både i avsnittene om forbruk per gjestedøgn og totalforbruk for norgesreisen.

Den første delen av kapitlet (underkapittel 4.1 – 4.4) beskriver hovedtrekk i forbruket i *kronebeløp per gjestedøgn*, og hvordan nivået varierer med turistenes transportmiddel ved utreise, oppholdstid i Norge, hovedformer for overnatting samt bostedsland.

I avsnitt 4.5 er det tatt med noen tabelloversikter som viser *forbruksutgiftene per gjest for hele Norgesoppholdet etter transportmiddel og bostedsland*.

4.1 Hovedtrekk ved feriegjestenes forbruk

4.1.1 Forbruk per gjestedøgn totalt og etter transportmiddel

Utenlandske feriegjester som besøkte Norge sommeren 2007 brukte gjennomsnittlig ca 930 kroner per døgn. Forhåndsbetalte utgifter utgjorde 400 kroner, mens ca 530 kroner per gjest per døgn ble brukt under selve oppholdet i Norge. Sammenligner man med de tidligere undersøkelsene i 2002 og 2005, finner man at både de forhåndsbetalte utgiftene og utgiftene betalt i Norge har økt. Det er forbruket i Norge som har økt mest siden 2005 (ca 32 prosent). Det kan ha sammenheng med at flybillettprisene har blitt relativt billigere (dette er normalt forhåndsbetalte utgifter) mens for eksempel prisene på hotellovernattinger (ofte betalt i Norge) har gått noe opp i perioden 2005 til 2007 (ca 13 prosent.) Vær

oppmerksom på at tallene ikke er inflasjons- eller valutakursjusterte for perioden 2002 til 2007, men er rundet opp til nærmeste 10-krone.

Tabell 4.1: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i Norge i sommersesongene 1995, 2002, 2005 og 2007 (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgnforbruk
Sommersesongen 1995*	160	390	550
Sommersesongen 2002	270	500	770
Sommersesongen 2005	330	400	730
Sommersesongen 2007	400	530	930

TØI rapport 941/2008

Datakilder: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelser 1995, 2002, 2005 og 2007, samt Forbruksundersøkelse 1995

* Togturistenes forbruk ble ikke registrert i 1995. Disse utgjør imidlertid en liten andel av de besøkende.

Tabell 4.2 viser fordelingen av forbruket per gjestedøgn for henholdsvis bilturister og flyturister. Forskjellen mellom forbruket for feriegjestene som reiste med fly og de som reiste med bil har økt i perioden 2002-2007.

Tabell 4.2: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002, 2005 og 2007 etter transportmiddel ved utreise og betalingstidspunkt (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgnforbruk
2002 bilturister	160	390	550
2005 bilturister	160	350	510
2007 bilturister	140	420	560
2002 flyturister	550	780	1 330
2007 flyturister	830	700	1 530

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2002, 2005 og 2007

Bilturistene har lav andel forhåndsbetalte utgifter (25 prosent i 2007), de bruker mesteparten av pengene på reisen mens de er i Norge. Forbruket i Norge har økt, mens forhåndsbetalte utgifter har blitt redusert siden 2002 og 2005. Totalt forbruk har økt marginalt (ca tre prosent) i perioden 2002-2007 målt i nominell kroneverdi, og det er mindre enn prisstigningen siden 2002. Forbruket blant bilturistene har endret seg lite, dog med en motsatt tendens enn for flyturistene som forklart nedenfor.

Flyturistene hadde i 2007 et totalt døgnforbruk som var nær tre ganger så stort som bilturistene. Flyturistenes utgifter betalt i Norge har totalt sett gått noe ned siden 2002. Forbruk under oppholdet i Norge har blitt redusert mindre enn økningen i forhåndsbetalt forbruk, slik at totalt døgnforbruk var høyere i 2007 enn i 2002. Totalt er økningen per gjestedøgn ca 200 kroner, noe som tilsvarer vel 15 prosent i nominelle kroner.

4.1.2 Nærmere om forhåndsbetalte utgifter

Drøye to tredeler av bilturistene og hele 85 prosent av flyturistene med overnatting rapporterte om reiseutgifter betalt på forhånd før ankomsten til Norge. Respondentene ble også bedt om å indikere om de forhåndsbetalte utgiftene gjaldt en "pakke" (transport og overnatting samlet) eller ikke. De gjennomsnittlige beløpene for "pakken" er vist i tabell 4.3.

Tabell 4.3: Forhåndsbetalte forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i sommersesongen 2005 og 2007, etter transportmiddel ved utreise og type utgift (NOK).

	Bil	Fly	(n)
*Gjennomsnittlig utgift til "pakke" i 2005	430	1 240	
Gjennomsnittlig utgift til "pakke" i 2007	370	1 790	(513) og (487)
Forhåndsbetalte utgifter for ikke-"pakkereisende" 2007	190	620	(1573) og (1296)

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

* NB! Spørsmålet ble stilt litt forskjellig i 2005-undersøkelsen.

Omtrent 19 prosent av bilturistene i utvalget har oppgitt at forhåndsutgiftene ble betalt som en pakkereise fra en turoperatør. Det er litt større andel enn i 2005 (13 prosent). Dersom vi antar at alle forhåndsbetalte utgifter for denne gruppen reisende ble betalt i form av en pakke, så kan man slutte at verdien av "forhåndspakken" målt i kroner per gjestedøgn har gått noe ned siden 2005. Derimot har verdien på "pakken" økt en del blant flyturistene, men bare en knapp firedel av dem har bestilt pakke på forhånd. Det er mer enn en halvering i andel "pakkereisende" med fly fra hva vi registrerte i 2005. Det kan ha sammenheng med at flere velger å direktebestille flyreise og hotellovernatting individuelt via for eksempel internett, istedenfor å gå igjennom et reisebyrå eller annen turoperatør som selger pakkelsninger.

Vi ser også at reisende som har bestilt en "pakke" som en del av sine forhåndsbetalte beløp har et langt høyere forhåndsbetalt utgift per gjestedøgn enn reisende uten forhåndsbestilt "pakke".

4.2 Forbruksutgifter per gjestedøgn etter overnattingsform sommeren 2007

Som vi så i kapittel 3 for vinterturistene, så er det betydelige forskjeller i forbruket etter hvilken overnattingsform turistene benytter seg av. I tabell 4.4 er forbruksutgiftene delt inn etter hovedovernattingsmåte i Norge for feriegjestene i vårt utvalg. Kun de overnattingsformene som representerte de største reisevolumene, er tatt med i tabellen. For flyturister gjelder dette kun hotell og slekt/vennebesøk.

Hotellgjestene som reiste med bil hadde betydelig høyere forbruksnivå enn turister som overnattet på andre måter, og for eksempel over dobbelt så mye per døgn som campinggjestene. Det bør bemerkes at de mange hotellgjestene som

utenlandske bussgrupper representerer, ikke er omfattet av denne undersøkelsen. Disse gjestene kan ha fått rimeligere hotellpriser enn gjennomsnittet.

Tabell 4.4: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i sommersesongene 2005 og 2007, etter viktigste overnattingsmåte i Norge (NOK)

Hoved-overnattingsmåte*	Bilturister 2005 og 2007						Flyturister 2007		
	Forhånds-betalte utgifter		Betalt i Norge		Totalt døgnforbruk		Forhånds-betalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgnforbruk
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2007	2007	2007
I alt	160	140	350	420	510	560	830	700	1 530
Hotell	470	450	610	900	1 080	1 350	1 310	900	2 210
Leid hytte	250	250	300	370	550	620	-	-	-
Camping/ c.hytte	70	90	350	470	420	560	-	-	-
Slekt og venner	100	50	260	300	360	350	330	610	940

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

*Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 60 prosent av overnattingene i Norge hadde funnet sted innenfor den enkelte overnattingskategori. I 2005 var også overnatting på pensjonat inkludert i tallene for hotellovernatting (bilturister).

De utenlandske bilturistene som fortrinnsvis bodde på hotell hadde et gjennomsnittlig døgnforbruk på nærmere 1 350 kroner i sommersesongen 2007. De forhåndsbetalte utgiftene har gått ned litt siden 2005 alle kategorier under ett. Imidlertid har forbruket i løpet av norgesoppholdet gått opp for alle overnattingskategoriene, som gjør at totalforbruket har tatt seg opp med ca 50 kr.

Utenlandske bilturister som hovedsaklig overnattet i leid hytte hadde et gjestedøgnforbruk på omtrent 620 kroner. Besøkende hos familie/venner som fortrinnsvis overnattet hos disse hadde utgifter på drøye 350 kroner per døgn. Turister med campingplass som hovedovernattingsform hadde et døgnforbruk på ca 560 kroner.

Det er også verdt å merke seg at andelen i utvalget av bilreisefølger med minst ett barn ("barnefamilier") var høyest (32 prosent) blant de som hovedsakelig brukte leid hytte som overnattingsform. Det kan bidra til å trekke det gjennomsnittlige døgnforbruket per person ned for overnattende på leid hytte sammenlignet med f.eks. hotellgjester som har lavere andel reisende med barn (17 prosent).

Flyturistene har, som nevnt, et høyere døgnforbruk enn bilturistene. I 2007 var beløpet nær 2 200 kroner per døgn for hotellgjester, og om lag 940 kroner for besøkende hos slekt og venner. Det er spesielt de forhåndsbetalte utgiftene som er større for hotellgjestene som reiste med fly i forhold til de hotellgjestene som reiste med bil. Forbruket per døgn i Norge er omtrent likt for de to gruppene.

I forhold til 2002-undersøkelsen så har forbruket per døgn gått opp knapt 400 kroner fra ca 1 840 kroner for hotellgjestene som reiste med fly, og drøyt 200 kroner opp fra ca 730 kroner for flyturister som overnattet hos slekt/venner i 2002.

4.3 Forbruk etter bostedsland sommeren 2007

Tallene fra 2002 og 2007 presentert i tabell 4.5 viser betydelige forskjeller i døgnforbruket mellom turister fra ulike land. Forbruket har økt siden 2002 for både bil- og flyturistene fra de fleste av landene i oversikten. Særlig gjelder dette flyturistene, hvor kun reisende fra Danmark og Sverige hadde et gjennomsnittlig døgnforbruk under 1000-lappen i 2007.

Tabell 4.5: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester i Norge i sommersesongene 2002 og 2007 etter bostedsland (NOK)

	Sommersesongen 2002		Sommersesongen 2007	
	Bilturister	Flyturister	Bilturister	Flyturister
I alt	540	1 340	560	1 530
Sverige	300	630	380	770
Danmark	440	900	560	700
Finland	660	1 090	530	1 030
Storbritannia	740	1 020	-	1 870
Nederland	570	800	590	1 240
Frankrike	610	1 200	670	1 500
Tyskland	620	1 320	600	1 630
Sveits/Østerrike	860	1 470	950	1 400
USA	-	1 640	-	1 940
Øvrige land	-	-	560	1 430

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2002 og 2007

* Det var her en annen landgruppering i 2002 enn i 2007.

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen (inkl. under "Øvrige land").

For bilturistene lå døgnforbruket på rundt 600 kroner for hoveddelen av de nasjonalitetene vi har undersøkt spesielt. Unntakene er turister fra Sverige og Sveits/Østerrike, som lå henholdsvis noe lavere og høyere enn gjennomsnittet. Når det gjelder bilturister fra Storbritannia er det noe usikkerhet i datamaterialet, så vi har valgt å utelate tallene for den gruppen i tabell 4.5 (jfr. også avsnitt 2.6.1).

I tabell 4.6 er forbrukstallene for 2005 og 2007 for bilturister vist etter bostedsland og fordelt på forhåndsbetalte utgifter og utgifter påløpt i Norge. Mønsteret i bilturistenes døgnforbruk er relativt likt som for 2005 nasjonalitetene i mellom, og nasjonaliteter som tradisjonelt bruker mye ferje på reisen til Norge har høyere forhåndsbetalt forbruk enn de nasjonaliteter som i stor grad krysser grensen i bil.

I kategorien "Europa ellers" trekker spesielt briter, men også irer, portugisere, og belgiere opp snittet med forbruk over gjennomsnittet for alle land, mens for eksempel polakker og andre østeuropeere trekker snittet noe ned.

Tabell 4.6: Forbruksutgifter per gjestedøgn, utenlandske bilturister i sommersesongene 2005 og 2007 etter bostedsland (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter		Utgifter i Norge		Totalt forbruk per gjestedøgn		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2007
I alt	160	140	350	420	510	560	2669
Sverige	40	70	270	320	310	390	262
Danmark	170	180	320	380	490	560	323
Finland	50	70	450	460	500	530	97
Nederland	210	170	400	420	610	590	478
Frankrike	60	100	380	570	440	670	48
Tyskland	240	210	320	390	560	600	1028
Sveits/Østerrike	80	360	300	600	380	960	60
Italia	-	80	-	590	-	670	48
Øvrige land*	220	160	350	730	570	880	325

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

* 2005-tallene inkluderer ikke USA og Storbritannia i "Øvrige land".

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen (inkl. under "Øvrige land").

Tabell 4.7: Forbruksutgifter per gjestedøgn, utenlandske flyturister i sommersesongen 2007 etter bostedsland (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Utgifter i Norge	Totalt forbruk	(n)
I alt	830	700	1 530	2082
Sverige	420	360	780	359
Danmark	340	370	710	90
Storbritannia	650	1 220	1 870	138
Nederland	670	570	1 240	74
Frankrike	1 020	490	1 510	224
Tyskland	1 010	620	1 630	219
Sveits/Østerrike	880	510	1 390	127
Italia	930	570	1 500	121
Spania	670	770	1 440	134
Europa ellers	630	700	1 330	204
USA	1 020	930	1 950	324
Japan	1 070	600	1 670	46

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen (fortrinnsvis inkl. under "Europa ellers").

Når det gjelder flyturistene i 2007 (tabell 4.7) lå svenskene og danskene under tusenlappen i forbruk, mens de andre nasjonene spesifisert i oversikten alle hadde passert dette nivået. Både tyskere, franskmenn, japanere og USA-borgere som reiste med fly hadde en høy andel forhåndsbetalte utgifter. Samlet sett lå amerikanere og japanere høyest i forbruk per døgn blant de flyturistene som inngikk i vårt utvalg.

Tabell 4.8 viser forbruksutgiftene for bil- og flyturistene samlet for både 2002, 2005 og 2007. I 2007-undersøkelsen har vi hatt et noe større utvalg av respondenter, slik at det har vært mulig å skille ut forbruket til flere av nasjonalitetene i undersøkelsen enn tidligere år. I tallene for 2007 er også tog- og bussturister tatt med.

Tabell 4.8: Forbruksutgifter per gjestedøgn for utenlandske feriegjester (med bil og fly) i sommersesongene 2002, 2005 og 2007 etter bostedsland (NOK)

	2002			2005			2007			2007 (n)
	Forhånds- betalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgn- forbruk	Forhånds- betalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgn- forbruk	Forhånds- betalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt døgn- forbruk	
I alt	270	500	770	340	400	730	400	530	930	4751
Sverige	70	260	330	80	320	400	100	320	420	621
Danmark	220	260	480	230	360	590	180	360	540	413
Finland	70	620	690	140	470	610	100	470	570	134
Storbritannia	420	520	940	560	510	1070	360	620	980	304
Nederland	190	370	560	310	330	640	240	440	680	552
Frankrike	460	520	980	-	-	-	780	510	1 290	272
Tyskland	240	430	670	390	350	740	390	440	830	1247
Sveits/Østerr.	410	700	1110	-	-	-	630	590	1 220	187
Italia	260	1 130	1390	870	730	1600	640	580	1 220	169
Spania	-	-	-	-	-	-	550	670	1 220	145
Polen	-	-	-	-	-	-	80	270	350	45
USA	570	910	1480	-	-	-	1 010	920	1 930	329
Japan	-	-	-	-	-	-	1 070	600	1 670	46
Øvrige land*	460	650	1110	320	390	710	570	690	1260	287

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

* 2002 og 2005-tallene inkluderer også Spania, Polen og Japan i "Øvrige land".

NB! I tallene for 2007 er også tog- og bussturister inkludert (tilsvarer 3,3 prosent av utvalget).

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen (inkl. under "Øvrige land").

Alle reisemåter sett under ett, lå amerikanere og japanere høyest i forbruk per gjestedøgn, mens turister fra de nordiske landene og Polen lå lavest i gjennomsnittlig forbruk. Franskmenn og amerikanere i vårt utvalg har økt sitt samlede forbruk per døgn betraktelig, mens finner og dansker har redusert sitt forbruk litt fra to år tidligere.

4.5 Totalforbruket for norgesreisen for feriegjester sommeren 2007

Det er viktig å belyse både gjestedøgnforbruk og samlet forbruk for hele oppholdet for å få et riktig bilde av forbruket totalt sett. I mange tilfeller vil det være slik at turister med lang oppholdstid, men moderat døgnforbruk, kan representere et like stort eller større samlet forbruk enn turister med kort oppholdstid, men høyt døgnforbruk. I dette avsnittet belyses de samlede utgiftene for å klarlegge hvilken omsetning hver enkelt kategori besøkende representerer.

Tabell 4.9: Totale forbruksutgifter per person, utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002, 2005 og 2007, etter betalingstidspunkt og transportmiddel ved utreise (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt forbruk
Bilturister 2002	1 180	2 950	4 130
Bilturister 2005	1 680	2 790	4 470
Bilturister 2007	1 440	3 470	4 910
Flyturister 2002	5 510	7 780	13 290
Flyturister 2007	7 480	6 730	14 210
Alle reisemåter 2007	3 380	4 510	7 890

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2002, 2005 og 2007

Bortsett fra at mer av totalforbruket for norgesreisen konsumeres i Norge enn før, så er bilturistenes totalforbruk ganske stabilt over den perioden tabell 4.9 omfatter. Totalforbruket har ligget på mellom 4 000 og 5 000 kroner i alle tre undersøkelsesårene, men med en økning på drøye 150 kroner per år siden 2002. Det er en økning på ca 19 prosent siden 2002, noe som ligger ca 11 prosentpoeng over prisutviklingen generelt (7,7 prosent). Døgnforbruket (se tabell 4.2) har bare økt med drøye tre prosent i samme periode, noe som er lavere enn prisstigningen generelt. Totalforbruket per turist har imidlertid økt betydelig mer enn døgnforbruket i perioden 2005-2007. Dette kan dels forklares med at gjennomsnittlig oppholdstid for bilturistene har økt, dels at fordelingen på bostedsland har endret seg.

Når det gjelder flyturistene så har totalforbruket passert 14 000 kroner per turist, og lå i 2007 over 2002-nivået i nominell kroneverdi. Forbruket i Norge har gått ned med ca 1 000 kroner i gjennomsnitt, mens omtrent 2 000 kroner høyere gjennomsnittlig forhåndsbetalt beløp gjorde at totalforbruket hadde økt med knappe 1 000 kroner siden 2002.

Tabell 4.10 og 4.11 viser gjennomsnittlig forbruk per person for hele besøket til Norge for henholdsvis alle kategorier bilturister og flyturistene (inkludert tog og rutebuss). For bilturister utenom Norden lå forbruket betydelig høyere enn for besøkende fra våre nærmeste naboland. Svenske bilturister lå fortsatt relativt lavt i forbruk. For eksempel brukte nederlendere, franskmenn, engelskmenn og østerrikere/sveitsere tre-fire ganger så mye som en svensk bilturist. Danske

bilturister har imidlertid økt sitt forbruk betydelig fra 2005 til 2007, og lå i 2007 godt foran svenskene i forbruk.

Korte opphold kombinert med et relativt lavt døgnforbruk gjør at svenske og finske bilturister i gjennomsnitt bruker lite penger i Norge sammenlignet med andre land. Feriegjester fra disse to nordiske landene ligger godt under gjennomsnittet, mens danske bilturisters forbruk har tatt seg opp siden 2005 og nærmer seg gjennomsnittet for alle bilturister samlet. Forbruket til sveitsere/østerrikere har økt kraftig, og de toppet i 2007 statistikken sammen med briter, nederlenderne og italienerne med omtrent 8 000 kroner i totalforbruk. Tyskere, franskmenn og nederlendere har et forbruk på mellom 6 500 og 8 000 kroner for norgesoppholdet. Andelen forhåndsbetalte utgifter for bilturister fra de fleste av disse nasjonene har gått ned fra 2005, mens andelen av forbruket i Norge har gått tilsvarende opp.

Tabell 4.10: Totale forbruksutgifter per person, utenlandske bilturister i sommersesongene 2005 og 2007 etter bostedsland (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter		Utgifter i Norge		Totalt forbruk		(n)
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2007
I alt	1 680	1 440	2 790	3 470	4 470	4 910	2669
Sverige	160	450	1 360	1 440	1 520	1 890	262
Danmark	1 180	1 320	2 100	2 740	3 280	4 060	323
Finland	250	170	1 440	1 720	1 690	1 890	97
Storbritannia	4 220	3 160	5 000	4 910	9 220	8 070	166
Nederland	3 150	2 420	4 800	5 580	7 950	8 000	478
Frankrike	440	1 110	4 030	5 180	4 470	6 290	48
Tyskland	3 650	2 710	4 080	4 440	7 730	7 150	1028
Sveits/Østerrike	1 050	3 560	3 830	4 740	4 880	8 290	60
Italia	-	820	-	7 550	-	8 370	48
Øvrige land*	1 570	1 620	2 420	3 560	3 990	5 180	159

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

*2005-tallene inkluderer Italia i "Øvrige land".

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen (inkl. under "Øvrige land").

Blant flyturistene i utvalget finner vi også ganske store forskjeller, som det fremgår av tabell 4.11. Svenskene, som i forrige undersøkelse lå ganske lavt i forbruk, har tatt igjen dansker og nærmet seg finner i totalforbruk. Flyturister fra våre tre nordiske naboland hadde et gjennomsnittlig forbruksbeløp på under halvparten av europeiske flyturister. USA-borgere og tyskere toppet forbruksstatistikken med et totalforbruk på henholdsvis ca 18 500 og 16 500 kroner per person. Tyskerne i vårt utvalg hadde de høyeste forhåndsbetalte utgiftene av alle nasjonene i tabellen (over 10 000 kroner). Dette er høyt, og vel 2 000 kroner mer enn franskmenn og sveitsere/østerrikere. I kategorien "Øvrige land" trekker belgiere, portugisere og irer opp gjennomsnittet med hensyn til totalforbruk, mens polakker og andre østeuropeere trekker litt ned.

Turister fra Sveits/Østerrike har et gjennomsnittlig forbruk omtrent som i 2005, ca 14 200 kroner, og lå litt over franskmenn i 2007 i så henseende. Briter og

nederlendere hadde et totalforbruk på om lag 11 000 kroner. Vi minner om en del usikkerhet i tallene for respondenter som har besvart det engelske skjemaet. Særlig gjelder det turister fra Storbritannia og USA, hvor de reelle tallene kan være noe lavere enn det som fremkommer her (se også punkt 2.6.1 for mer detaljer om dette). Dette kan også ha påvirket gjennomsnittet noe for alle land samlet.

Tabell 4.11: Totale forbruksutgifter per person, utenlandske flyturister i sommersesongen 2007 etter bostedsland (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Utgifter i Norge	Totalt forbruk	(n)
I alt	7 480	6 730	14 210	2 082
Sverige	2 130	1 980	4 110	359
Danmark	1 530	2 440	3 970	90
Storbritannia	5 320	6 070	11 390	138
Nederland	5 610	5 320	10 930	74
Frankrike	8 740	4 650	13 390	224
Tyskland	10 610	5 890	16 500	219
Sveits/Østerrike	8 240	5 900	14 140	127
Italia	6 670	4 740	11 410	121
Spania	5 140	7 440	12 580	134
Europa ellers	6 790	6 610	13 400	204
USA	8 830	9 640	18 470	324
Japan ³	5 820	3 370	9 190	46

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen.

Det er naturlig nok vanskeligere å skille ut hva som tilfaller norske og utenlandske aktører i kategorien forhåndsbetalte utgifter enn det er for forbruk mens turistene er i Norge (se punkt 2.3.1 og 2.4.4 for mer om dette). I sistnevnte kategori kan man anta at mesteparten av forbruket tilfaller norske aktører, siden forbruket skjer innen landets grenser.

Tabell 4.12 viser to interessante kategorier for bilturismen til Norge, nemlig turister som bruker bobil eller bil med campingvogn. På grunn av få observasjoner kan vi her bare gi tall for alle bobiler under ett, likedan for biler med campingvogn. Unntaket er likevel Tyskland, der antallet er stort nok til å gi separate tall. For bobilturistene har totalutgiftene økt med omtrent 2 000 kroner siden 2005. Det meste av økningen kommer fra økte utgifter i Norge, siden disse turistene generelt har lave forhåndsbetalte utgifter.

³ Japanske turister har et lavere *totalforbruk* enn gjennomsnittet i følge vår undersøkelse, selv om *døgnforbruket* er relativt høyt. Det kan ha sammenheng med korte gjennomsnittlige opphold. (Antallet respondenter er lavt, så tallene må tolkes med forsiktighet.) Bortsett fra det, så kan lavt rapportert totalforbruk ha sammenheng med at en god del japanere reiser på arrangerte rundturer, og at mye av forbruket dermed er en del av en pakketur med kostnader fordelt på besøk i flere land. Det kan dermed være komplisert å estimere hvor mye som kan tilskrives reisen til Norge og selve oppholdet i Norge. Språkvansker og valutaomregningsproblemer kan også være en faktor for respondentene i forbindelse med svargivningen.

Tabell 4.12: Totale forbruksutgifter per person, utenlandske feriegjester i sommersesongene 2005 og 2007 (NOK). Personer som reiste ut av Norge med bil eller bil med campingvogn

	Bobil				Biler med campingvogn			
	Utgifter betalt i Norge		Utgifter i alt		Utgifter betalt i Norge		Utgifter i alt	
	2005	2007	2005	2007	2005	2007	2005	2007
I alt	3 050	4 900	3 900	5 900	2 700	4 450	3 800	4 950
- Av disse Tyskland	4 800	4 950	6 700	6 600	5 500	-	7 550	-

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007

I alt er n= 230 og 92 for hhv. bil og biler med campingvogn. For Tyskland er tilsvarende n = 87 og 22.

Campingvognturistene i utvalget har økt sitt forbruk mens de var i Norge med ca 1 750 kroner fra 2005 til 2007, og dette bidro også sterkt til økningen i totalforbruket deres på omtrent 1 150 kroner. Antallet respondenter er som nevnt lavt for de ulike kategoriene i tabell 4.12, så tallene må tolkes med forsiktighet.

4.6 Hovedtall for yrkesreisende med fly sommeren 2007

Vi hadde også en del respondenter som var forretningsreisende med fly, det vil si en reise der hovedformålet oppgis å være forretnings- eller tjenestereise, besøk på konferanse, seminar og lignende eller andre yrkesrelaterte formål. Som i forrige undersøkelse må det bemerkes at antallet respondenter er såpass begrenset at vi kun kan presentere noen hovedtall for denne typen flyreisende (tabell 4.13).

Tabell 4.13: Forbruksutgifter per gjestedøgn per person, utenlandske yrkesreisende med fly i sommersesongene 2005 og 2007. (NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Utgifter i Norge	Totale utgifter
Per gjestedøgn 2005	1 190	920	2 110
Per gjestedøgn 2007	890	1 490	2 380

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005 og 2007.

n = 335 og 302 respondenter for hhv. forhåndsbetalte utgifter og utgifter i Norge for 2007.

De forretningsreisende i vårt utvalg (ca 11,5 prosent) hadde høyere andel utgifter påløpt i Norge i 2007 enn i 2005, og tilsvarende lavere andel forhåndsbetalte utgifter. De forhåndsbetalte utgiftene har gått ned med 300 kroner siden 2005, noe som tilsvarer at andelen har gått ned fra 56 prosent i 2005 til 37 prosent av totale utgifter per døgn i 2007. Sannsynligvis henger dette sammen med at flere yrkesreisende har begynt å benytte seg av billige flybilletter, for eksempel transport med lavprisflyselskaper. Gjennomsnittlige døgnutgifter under oppholdet i Norge har økt med snaut 500 kroner. Det kan blant annet henge sammen med økte døgnpriser på noen hoteller, og vi vet at en stor andel av de forretningsreisendes overnattinger foregår på hotell.

Totalforbruket per gjestedøgn for yrkesreisende med fly har gått opp med 280 kroner, om lag 13 prosent, siden forrige undersøkelse. Forbruksutgiftene per døgn lå fortsatt vesentlig høyere enn det flyturistene generelt har (se for eksempel tabell 4.2). Ser man oppholdet under ett, så har imidlertid de totale utgiftene for reisen ikke endret seg så mye siden 2005 for yrkesreisende med fly. Forbruket har gått opp knappe fem prosent fra 2005 til 2007, dvs. fra om lag 8 800 kroner til 9 200 kroner i gjennomsnitt per person for hele oppholdet.

Blant de yrkesreisende ligger kurs-, seminar- og konferansegjestene høyest i gjennomsnittlig totalforbruk med drøye 9 600 kroner. Det er om lag 2 500 kroner mer enn kongress- og messegjestene. Andre yrkesreisende brukte om lag 9 100 kroner på hele norgesreisen sommeren 2007. Sistnevnte kategori utgjorde ca åtte prosent av utvalget (n=211), og de to første 3,5 prosent samlet (n=90). Antallet respondenter er lavt for de ulike kategoriene yrkesreisende, så tallene må tolkes med forsiktighet.

5. Andre forhold som kan påvirke forbruket til utenlandske reisende

5.1 Innledning

I Gjesteundersøkelsen 2007 har vi stilt en rekke spørsmål som kan settes i sammenheng med de reisendes forbruk. Analysen av noen av disse momentene er presentert i dette kapitlet, hvor vi har konsentrert oss om sommersesongen 2007 og sett på utvalget av utenlandske reisende til Norge under ett (både feriereisende, yrkesreisende og reisende med andre formål, samt alle reisemåter samlet).

5.2 Forbruk etter besøksperiode

Det er interessant å undersøke om det finnes forskjeller mellom de reisendes forbruk etter hvilken tidsperiode de besøker Norge. For de respondentene som har besvart spørsmål om forbruk, er gjennomsnittlig opphold ca ni netter. For dem som reiste ut fra Norge i mai var gjennomsnittlig reiseopphold i Norge 7,5 netter, i juni 9,5 netter, i juli 9,5 netter, i august 10,7 netter, og til slutt 11,6 netter i september, med 10 netter i gjennomsnitt for alle sommermånedene under ett. Besøk senere på sommeren varer altså lengre enn på forsommeren. De reisende med bil hadde drøyt to netter lenger opphold enn flyturistene sommeren 2007, med henholdsvis 9,5 netter og 11,7 netter. Vær oppmerksom på at i gjennomsnitt reiste altså turistene inn en drøy uke før utreisen/hjemreisen ble registrert, slik at noe av forbruket registrert ved utreise tidlig i mai kunne ha påløpt i april osv. Lavest døgnforbruk hadde turistene med utreise på forsommeren, mens besøkende på midtsommeren (juli) hadde det høyeste totalforbruket per gjestedøgn, som det fremgår av tabell 5.1. Vel 20 prosent av de besøkende reiste ut av Norge på forsommeren, 30 prosent midt på sommeren og halvparten dro på sensommeren.

Tabell 5.1: Forbruksutgifter per gjestedøgn per person, utenlandske gjester i sommersesongen 2007, etter utreiseperiode (NOK)

Tidspunkt*	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt forbruk	Andel utr.tidspunkt
Forsommer	330	610	940	20%
Midtsommer	630	560	1 190	30%
Sensommer	380	570	950	50%
Sommer i alt	450	580	1 020	100%

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

*Forsommer = mai/juni, Midtsommer = juli, Sensommer = august/september

Tabell 5.2 nedenfor viser totalforbruket for hele norgesreisen fordelt på utreisemåned. Totalforbruket følger også gjennomsnittlig reiselengde i forhold til reisemåned, noe som er naturlig. Lengre opphold skal normalt gi større totalforbruk for norgesreisen. For eksempel var totalforbruket for utenlandske reisende som forlot Norge i mai halvparten av hva det var for de som reiste hjem i juli. Midt- og sensommergjester ser altså ut til å bruke mer enn de turistene som besøker Norge tidlig på sommeren. Det kan ha sammenheng med at mange av turistene fra våre hovedmarkeder utenom Norden med høyt forbruk (se f. eks. tabell 4.8) har sin hovedferie i juli og senere. Som vi så tidligere har disse reisende en høy andel forhåndsbetalte utgifter. For juli 2007 finner vi faktisk et gjennomsnittlig høyere forhåndsbetalt beløp enn forbruk i Norge.

Tabell 5.2: Totale forbruksutgifter per person, utenlandske gjester i sommersesongen 2007 etter utreisemåned (NOK)

Tidspunkt*	Forhåndsbetalte utgifter	Betalt i Norge	Totalt forbruk	(n)
Forsommer	2320	3960	6280	1033
Midtsommer	5500	4880	10380	1638
Sensommer	3210	4580	7790	2381
Sommer i alt	3690	4540	8230	5352

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

*Forsommer = mai/juni, Midtsommer = juli, Sensommer = august/september

Ser vi på de fem sommermånedene i undersøkelsen hver for seg, var andelen ferie- og fritidsreisende i utvalget høyest midt på sommeren eller tidlig sensommer (88 og 87 prosent i hhv. juli og august), siden det også sammenfaller med hovedferien for Norges turishovedmarkeder. September kan også anses å være en "feriemåned" med 84 prosent andel ferierende i utvalget. Mai og juni hadde lavest andel ferierende (hhv. 69 og 76 prosent), dvs. dermed også høyest andel yrkesreisende eller reisende for andre formål enn ferie.

5.3 Forbruk etter hovedreisemål

Hvor turistene rapporterer å ha vært har også betydning for forbruket. For dem som har oppgitt et spesifikt hovedreisemål i undersøkelsen, har vi beregnet tall for de enkelte landsdeler, se tabell 5.3.

Forbruket i Oslo ligger klart høyest, særlig når det gjelder utgifter betalt i Norge. Her betyr det nok mye at Oslo har besøk av relativt mange forretningsreisende med fly. Fjord-Norge har også mange gjester med høyt gjennomsnittsforkbruk, som kan henge sammen med relativt høy andel hotellgjester og yrkesreisende (i f. eks. Bergen og Stavanger). Lavest forbruk har utenlandske gjester som besøker Agderfylkene og Trøndelag, men her er også tallene mer usikre på grunn av relativt få respondenter.

Tabell 5.3: Forbruksutgifter per gjestedøgn per person, utenlandske reisende i sommersesongen 2007, etter oppgitt hovedreisemål (NOK)

Hovedreisemål	Forhåndsbetalt	Betalt i Norge	Totalt forbruk	(n)
I alt	400	640	1 040	5 277
Oslo	390	1 030	1 420	1 265
Østlandet ellers	210	560	770	957
Agder	260	400	660	300
Fjord Norge	430	570	1 000	1 820
Trøndelag	150	420	570	363
Nord-Norge	340	600	940	872

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Nord-Norge har også en del enkeltdestinasjoner med høyt forbruk blant de tilreisende. Nordkapp og Tromsø toppe totalforbruket per gjestedøgn med 1 400 - 1 500 kroner. Bodø/Fauske og Lofoten ligger også høyt med omlag 1 100 kroner i gjennomsnittlig døgnforbruk. Det henger trolig sammen med høye reisekostnader for å reise til Nord-Norge.

Som vi ser av tabell 5.3 er det de forhåndsbetalte utgiftene (som flybilletter og hotellopphold) som varierer relativt sett mest fra region til region. Utgiftene per gjestedøgn betalt i Norge på de ulike reisemål er nokså like (bortsett fra Oslo og de større byene). Altså er denne delen av forbruket relativt uavhengig av regionalt reisemål, den lå på mellom 400 og 600 kroner per turist per døgn.

5.4 Forbruk etter inntektsnivå

Vi har også spurt respondentene om deres relative inntektsnivå i forhold til gjennomsnittet i deres respektive hjemland. Det kan være interessant å belyse om det faktisk er slik at husstandens samlede inntekt i forhold til hva som bedømmes som et gjennomsnittlig nivå i turistenes hjemland har noe å si for forbruket i forbindelse med norgesreisen. Er det slik at reisende med høyt inntektsnivå bruker mer penger på reisen enn de med middels eller lavere inntektsnivå? Dette kan være av interesse i forbindelse med segmentering av markedet og hvilke grupper man skal rette markedsføringsinnsatsen mot. Vi har ikke spurt om inntektsnivå målt i valutabeløp direkte, fordi det kan oppfattes som privat informasjon av respondenten, og vi kunne dermed risikere å få lav svarprosent på slike spørsmål. Vi antok likevel at respondentene var villige og i stand til å vurdere sitt relative inntektsnivå i forhold til gjennomsnittet i sitt bostedsland. Dette viste seg å holde stikk, da om lag 90 prosent av dem som hadde besvart spørsmålene om forbruk, også besvarte spørsmålet om inntektsnivå.

5.4.1 Døgnforbruk i forhold til oppgitt inntektsnivå

Det fremkommer av tabell 5.4 at de som oppga relativt høyt inntektsnivå også hadde høyere forbruk per gjestedøgn i forhold til dem som oppga lavere relativt

inntektsnivå. Høyinntektsgruppen oppga et samlet døgnforbruk som er drøye 50 prosent høyere enn de som oppgir middels eller lavt inntektsnivå. Forskjellene er størst i de forhåndsbetalte utgiftene.

Tabell 5.4: Forbruksutgifter per gjestedøgn per person (NOK), utenlandske reisende i sommersesongen 2007, etter oppgitt relativt inntektsnivå

Opgitt inntektsnivå	Forhåndsbetalt beløp	Betalt i Norge	Totalt forbruk	Andel av utvalget	(n)
I alt	380	560	940	100	5 432
Relativt høyt	500	700	1 200	28	1 715
Middels	330	500	830	59	2 917
Relativt lavt	260	530	790	8	498
Vet ikke	630	690	1 320	5	302

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Det er liten forskjell på totalforbruket hos de med oppgitt middels og lavere inntekt. Den sistnevnte gruppen utgjør likevel bare åtte prosent av utvalget, så tallene her er mer usikre enn for ”middelklassen”.

De som ikke har oppgitt sitt inntektsnivå har det høyeste totalforbruket og brukte nesten 500 kroner mer enn de med middels inntektsnivå. Vår eneste forklaring på dette er at det i denne kategorien (dog kun ca fem prosent av utvalget) kan skjule seg en del respondenter med høy inntekt som ikke ønsker å kategorisere seg i forhold til inntektsnivå.

5.4.2 Totalt forbruk på norgesreisen i forhold til oppgitt inntektsnivå

Vi har også sett på totalforbruk i forbindelse med norgesbesøket. Tabell 5.5 illustrer det gjennomsnittlige totalforbruket per person i forbindelse med norgesbesøket.

Tabell 5.5: Forbruksutgifter per person (NOK), utenlandske reisende i sommersesongen 2007, etter oppgitt relativt inntektsnivå

Opgitt inntektsnivå	Forhåndsbetalt beløp	Betalt i Norge	Totalt forbruk	Andel av utvalget	(n)
Alle	3 190	4 490	7 680	100	5 432
Relativt høyt	4 630	5 750	10 380	28	1 715
Middels	2 560	3 960	6 520	59	2 917
Relativt lavt	2 120	4 030	6 150	8	498
Vet ikke	4 270	4 580	8 850	5	302

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Totalforbruket følger samme mønster som for døgnforbruket. En reisende med oppgitt høy relativ inntekt legger igjen omtrent 10 400 kroner i forbindelse med sitt besøk i Norge. Reisende med middels til lav inntekt bruker fra 6 000-6 500 kroner på sin reise. Gjennomsnittet for alle som har besvart dette spørsmålet i vår

undersøkelse, lå på omtrent 7 700 for hele reisen, og av dette var 3 200 kroner forhåndsbetalte utgifter.

5.4.3 Oppgitt inntektsnivå i forhold til hvor turistene kommer fra

Det er også interessant å sette inntektsnivå i sammenheng med hvor turistene kommer fra, og samtidig se på deres forbruk mens de er her. I 2007 var denne sammensetningen som vist i tabell 5.6. Tabellen omfatter de nasjonalitetene vi har tilstrekkelig datagrunnlag for presentere. Blant de nasjonalitetene som har høyest andel med relativt høy inntekt, finner vi også turister som har relativt høyt forbruk. Blant gjester med bosted i USA og Storbritannia oppgir nesten halvparten at de har høy inntekt i forhold til gjennomsnittet i sine respektive land. Nettopp disse landene har et høyt forbruk per person.

Tabell 5.6: Forbruksutgifter per person (NOK), utenlandske reisende i sommersesongen 2007, etter bostedsland og oppgitt relativt inntektsnivå (prosentandel)

Oppgitt inntektsnivå/Land	Relativt høyt	Middels	Relativt lavt	Vet ikke	Totalt	Totalt forbruk	
						per person	(n)
I alt	28	58	9	5	100	7 740	5 626
Sverige	27	60	8	6	100	2 200	953
Danmark	24	58	8	9	100	4 260	512
Finland	13	77	4	5	100	3 010	160
Storbritannia	45	44	8	4	100	13 080	374
Nederland	33	57	6	4	100	8 340	580
Frankrike	37	57	4	2	100	10 870	289
Tyskland	19	61	12	7	100	8 880	1 337
Italia	21	71	7	2	100	10 310	178
Sveits/Østerrike	32	59	2	6	100	12 070	204
Spania	23	54	22	1	100	10 210	164
Polen	11	71	11	7	100	3 530	74
Øvrige land i Europa	49	41	7	3	100	11 900	197
USA	49	43	4	4	100	17 330	385
Japan	14	80	5	0	100	5 830	59
Øvrige land i verden	52	41	4	4	100	8 090	131

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2007

Land med færre enn 40 observasjoner er ikke spesifisert i tabellen, for eksempel Russland (n=29).

Også blant gjester fra Frankrike, Sveits, Østerrike og Nederland er det en relativt høy andel som oppgir at de har inntekter over gjennomsnittet i sine land. I kategorien "Øvrige land i Europa" er det bl.a. reisende fra Belgia og Portugal som har høy andel med relativt høy inntekt. Litt overraskende er nok den lave andelen tyskere som oppgir at de har høy inntekt. Det samme kan sies om japanske reisende. Blant de japanske gjestene oppgir hele 80 prosent at de har inntekt omtrent som gjennomsnittet i sitt land, og blant finnene (77 prosent), italienerne og polakkene (71 prosent) er det også mange som oppgir at de har middels inntekt relativt sett.

6. Total omsetning fra fly og bilturismen i 2007

6.1 Beregning av totale utgifter for utenlandske feriegjester

De forhåndsbetalte utgiftene omfatter både utgifter som faktisk kan regnes som utgifter i Norge, og utgifter som ikke kan regnes med her. I hovedsak vil dette være transport til og fra Norge og overnatting. Grovt sett kan vi si følgende om hva som er egentlig konsum i Norge:

Overnattingsutgifter vil stort sett være forbruk i Norge. Her må vi imidlertid trekke fra provisjon til eventuelle utenlandske agenter/operatører som de forhåndsbetalte utgiftene er betalt til.

Transportutgifter til/fra Norge vil være forbruk i Norge dersom transportselskapet er registrert i Norge. Det vil si at vi kan regne med forhåndsbetalte transportutgifter for reisende med for eksempel SAS, Norwegian og med Color Line og Fjord Line.

Tabell 6.1: Total omsetning, forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt på reisen i Norge for utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002* og 2007**. Millioner NOK.

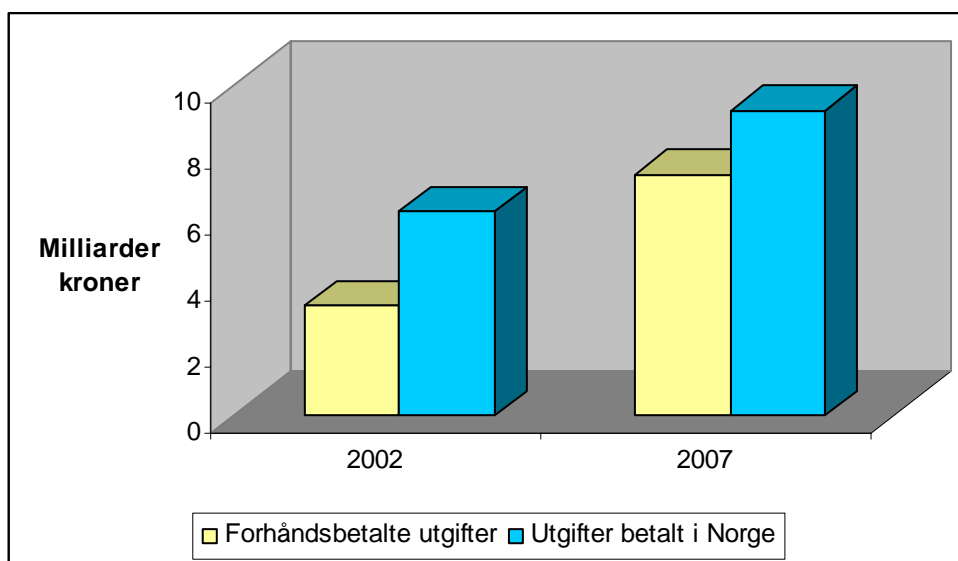
År	Utgifter betalt på forhånd		Utgifter betalt i Norge		Totale utgifter	
	2002	2007	2002	2007	2002	2007
Bilturister, sommer	1 390	1 422	3 467	4 246	4 857	5 668
Flyturister, sommer	1 903	6 005	2 688	4 953	4 591	10 958
Sommer i alt	3 293	7 427	6 156	9 199	9 448	16 626

TØI rapport 941/2008

*Turister som reiste med turbuss eller rutebuss ut av Norge og gjester som var på dagsbesøk er ikke inkludert i 2002

**Turister som reiste med turbuss ut av Norge og gjester som var på dagsbesøk er ikke inkludert i 2007

Utenlandske feriegjester brukte om lag 9,5 milliarder kroner i sommersesongen (mai til september) 2002. Om lag 3,3 milliarder kroner av dette var forhåndsbetalt, mens 6,2 milliarder kroner ble betalt under oppholdet i Norge. Omsetningen om sommeren har økt kraftig på de fem årene fra 2002 til 2007. Totalt ble det brukt 16,6 milliarder kroner i forbindelse med feriereiser sommeren 2007, av disse var 7,4 milliarder forhåndsbetalt. Men det er stor forskjell på veksten i de totale utgiftene for de utenlandske bilturistene sett i forhold til flyturistene. Mens veksten for bilturistene var moderate 16 prosent, økte utgiftene for flyturistene med hele 139 prosent! Dette skyldes først og fremst en fordobling av antall gjestedøgn for flyturistene i perioden 2002 til 2007, mens resten av veksten skyldes økt forbruk per gjestedøgn. Figur 6.1 viser utviklingen fra 2002 til 2007 for bil- og flyturistene sett under ett.

TØI rapport 941/2008

Figur 6.1: Total omsetning, forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt på reisen i Norge for alle utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002 og 2007, bortsett fra gjester som har reist ut av Norge med turbuss. Milliarder kroner.

Når det gjelder vinterturismen, har vi ikke tall for 2002, men bare for 2005. Tabell 6.2 viser de utenlandske feriegjestenes totale forbruk i vintersesongene 2005 og 2007, fordelt på forhåndsbetalte utgifter og forbruk på reisen i Norge.

Tabell 6.2: Total omsetning, forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt på reisen i Norge for utenlandske feriegjester i vintersesongene 2005* og 2007**. Millioner NOK.

År	Utgifter betalt på forhånd		Utgifter betalt i Norge		Totale utgifter	
	2005	2007	2005	2007	2005	2007
Bilturister, vinter	846	820	927	902	1 773	1 722
Flyturister, vinter	993	1 189	993	1 609	1 986	2 798
Vinter i alt	1 839	2 009	1 920	2 511	3 759	4 520

TØI rapport 941/2008

*Turister som reiste med turbuss, rutebuss eller tog ut av Norge og gjester som var på dagsbesøk er ikke inkludert i 2005.

**Turister som reiste med turbuss og gjester som var på dagsbesøk er ikke inkludert i 2007.

For vintersesongen (januar-april) 2005 er det beregnet at de utenlandske feriegjestene hadde et forbruk på 3,76 milliarder kroner i forbindelse med norgesreisen. Av dette var 1,8 milliarder utgifter som ble betalt før reisen startet, mens resten ble betalt under oppholdet i Norge. To år senere var forbruket økt til 4,5 milliarder kroner, altså en økning på 20 prosent. I 2007 var nesten to tredeler av forbruket knyttet til flyturistene.

Tabell 6.3: Total omsetning, forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt på reisen i Norge for utenlandske bilturister i vintersesongen 2007, etter bostedsland (millioner NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Forbruk i Norge	Total omsetning
Sverige	120	274	394
Danmark	387	345	732
Tyskland	134	138	272
Øvrige land	179	145	324
I alt	820	902	1 722

TØI rapport 941/2008

Tabell 6.3 viser omsetningen i vintersesongen for bilturister fordelt på tre hovedland og en restgruppe. Danmark er det viktigste markedet for norsk vinterturisme med bil og står for mer enn 40 prosent av omsetningen. Sverige og Tyskland er også viktige markeder.

Tabell 6.4: Total omsetning, forhåndsbetalte utgifter og utgifter betalt på reisen i Norge for utenlandske feriegjester i sommersesongen 2007, etter bostedsland (millioner NOK)

	Forhåndsbetalte utgifter	Forbruk i Norge	Total omsetning
Sverige	177	567	744
Danmark	245	490	735
Finland	62	292	354
Storbritannia	391	673	1 064
Nederland	339	621	960
Frankrike	612	400	1 012
Tyskland	1 772	1 999	3 771
USA	1 234	1 124	2 358
Øvrige land	2 595	3 033	5 628
I alt	7 427	9 199	16 626

TØI rapport 941/2008

Tabell 6.4 viser turistforbruket for en del utvalgte land sommersesongen 2007. Her ser man at Tyskland målt etter totalforbruk er det viktigste utenlandsmarkedet for norsk reiseliv i sommersesongen. Tyske feriegjester brukte to milliarder kroner under oppholdet i Norge denne sommeren. Samlet omsetning fra de tyske gjestene, inkludert forhåndsbetalte utgifter, var 3,8 milliarder kroner. USA er det nest største feriemarkedet om sommeren, med et samlet forbruk på mer enn 2,3 milliarder kroner, av dette er 1,1 milliard betalt i Norge. Ellers har både Storbritannia og Frankrike totalomsetninger på over en milliard kroner, mens Nederland ligger på 960 millioner kroner.

Referanser

- Dybedal, Petter, Arne Rideng, Jan Vidar Haukeland og Berit Grue, 2006. *Utenlandske turisters forbruk i Norge 2005*. TØI Rapport 823/2006. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Haukeland, Jan Vidar og Berit Grue 1996. *Turistenes forbruk i Norge sommeren 1995: en analyse av forbruksutgiftene blant norske og utenlandske feriegjester*. Rapport 320. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Hurst, Fred 1994. En route surveys. I J. R. Brent Ritchie og Charles R. Goeldner (red.): *Travel, tourism, and hospitality research*. Andre utgave. New York: Wiley.
- Rideng, Arne 1994. *Utenlandske turister i Norge sommeren 1994*. Rapport 273. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Rideng, Arne og Jan Vidar Haukeland 2005. *Gjesteundersøkelsen 2005*. TØI Rapport 813/2005. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Rideng, Arne, Jan Vidar Haukeland og Bente Heimtun 2007. *Gjesteundersøkelsen 2007*. TØI Rapport 928/2007. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- Salant, Priscilla og Don A. Dillman 1994. *How to conduct your own survey*. New York: Wiley.
- Steen Jacobsen, Jens Kr., Arne Rideng, Berit Grue og Jan Vidar Haukeland 2003. *Utenlandske turisters forbruk i Norge 2002*. Rapport 636. Oslo: Transportøkonomisk institutt.
- United Nations 1994. *Recommendations on tourism statistics*. Publication ST7ESA/STAT/SER/M/83. New York: United Nations.

Vedlegg 1

Forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer for bilturistene vinteren 2005

Som nevnt i punkt 2.6 har vi forenklet gjesteundersøkelsens del om forbruksspørsmål en del siden forrige utgave. I 2007-undersøkelsen ble det ikke spurt om fordeling av forbruksutgiftene på ulike underkategorier som det ble gjort i 2005. Vi ser imidlertid at fordelingen (se for eksempel tabell 4.9 i kapitlet om sommersesongen) er relativt konstant fra 2002 til 2005, og vi har ingen grunn til å tro at dette har forandret seg vesentlig siden 2005. Unntaket kan eventuelt være at utgiftene til flytransport har gått noe ned, og utgiftene til overnatting noe opp i forhold til tallene fra 2005 (fra TØI rapport nr. 823/2006). Vi har derfor valgt å inkludere tallene og kommentarene til disse fra 2005 også i denne rapporten for å gi nye lesere av rapportserien en idé om hvordan utgiftene fordeler seg mellom de ulike utgiftskategorier.

Dette avsnittet tar for seg hvilke varer og tjenester de utenlandske bilturistene brukte pengene sine på under oppholdet i Norge i 2005. I 2005-undersøkelsen (TØI 823/2006) omtales dette som *forbruksmønstre*. Forbruksmønsteret *under oppholdet i Norge* er delt inn i følgende hovedkategorier av tjenester og varer:

- overnatting
- servering (mat og drikke)
- innkjøp av dagligvarer (mat, drikke og liknende)
- øvrige innkjøp (gaver, suvenirer, klær og liknende)
- transport (drivstoff, parkering, bompenger, fergebilletter og liknende)
- aktiviteter (heiskort, museumsbesøk, båtleie, skiskole og liknende)
- annet (porto, telefon og liknende)

Forbruksmønsteret uttrykkes her som prosentfordeling. På tilsvarende måte som i tabell 3.1 beskrives forbruksutgiftenes fordeling etter reiseformål (besøks- vs. ski/snøferiereiser), bostedsland (gjelder utenlandske hovedmarkeder for bilturister i vintersesongen) og overnattingsmåter.

Resultatene er vektet med hensyn på reisefølgets samlede antall gjestedøgn i Norge. Dette betyr at store reisefølger med lang oppholdstid i Norge har fått relativt stor vekt.

Tabell VI.1: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 (prosent)

Overnatting	18
Servering	8
Innkjøp av dagligvarer	18
Øvrige innkjøp	6
Transport	7
Aktiviteter	40
Annet	2
Totalt	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

Tabell VI.1 viser at 40 prosent av utgiftene som er betalt i Norge, er knyttet til aktiviteter, for eksempel heiskort for ski-/snøturistene, mens nær 20 prosent er overnattingsutgifter og en like stor andel er dagligvareinnkjøp. Det resterende utgjør utlegg til servering, transport og andre innkjøp.

Tabell VI.2: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer, etter reisemål. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 (prosent).

	Alle	Besøk	Ski/ snøferie	Annen ferie-/fritidsreise
Overnatting	18	6	19	24
Servering	8	17	8	10
Innkjøp av dagligvarer	18	29	18	21
Øvrige innkjøp	6	17	5	16
Transport	7	20	7	15
Aktiviteter	40	10	42	10
Annet	2	1	2	5
Totalt	100	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

Forbruksprofilene variere nokså mye med reisemålene (tabell VI.2). Besøksreisende har relativt store utgifter til innkjøp av dagligvarer, transport, servering og øvrige innkjøp, mens aktivitetene er en relativt beskjeden utgiftspost. For ski-/snøturister er det et stort forbruk knyttet til aktivitetene, for øvrig er overnatting og kjøp av dagligvarer de største postene. For de øvrige ferie-/fritidsreisende er det slik at utgiftene er jevnere fordelt på alle forbrukstypene.

Tabell VI.3: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer, etter bostedsland. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 (prosent)

	Alle	Sverige	Danmark	Tyskland
Overnatting	18	16	18	29
Servering	8	10	8	10
Innkjøp av dagligvarer	18	18	13	20
Øvrige innkjøp	6	5	5	11
Transport	7	5	8	10
Aktiviteter	40	45	46	19
Annet	2	2	2	2
Totalt	100	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

Svenske og danske bilturister har nokså like forbruksprofiler (tabell VI.3). Svenskene bruker litt større andel på dagligvareinnkjøp og servering, mens danskene har noe større utgifter til transport. Tyskerne skiller seg imidlertid klart ut med relativt små utgiftsandeler til aktiviteter og høye utgiftsandeler til overnatting og kjøp av varer.

Tabell VI.4: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer, etter overnattingsmåte. Utenlandske bilturister i Norge i vintersesongen 2005 (prosent)

	Alle	Hotell	Leid hytte	Lånt/ egen hytte	Slekt/ venner
Overnatting	18	29	18	5	3
Servering	8	13	7	7	16
Innkjøp av dagligvarer	18	12	14	55	30
Øvrige innkjøp	6	4	6	6	14
Transport	7	5	8	6	25
Aktiviteter	40	36	46	20	11
Annet	2	1	2	2	1
Totalt	100	100	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

* Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 60 prosent av overnattingene på reisen hadde funnet sted på innenfor den enkelte overnattingskategori

Tabell VI.4 viser store variasjoner i forbruksmønsteret etter overnattingsmåte under norgesoppholdet. Hotellgjestene har høye utgifter til overnatting underveis på reisen, og de legger igjen mye penger på aktiviteter. For dem som baserer seg på leid hytte, er forbruket på aktiviteter spesielt høyt, mens de som har lånt eller egen hytte som overnattingssted, bruker det meste av pengene underveis på dagligvareinnkjøp. For denne gruppen er overnattingsutgiftene rimeligvis lave – det samme gjelder dem som hovedsakelig overnatter hos slekt og venner. Blant de sistnevnte er imidlertid utgiftene til ulike typer innkjøp, transport og servering vesentlige.

Vedlegg 2

Forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer for flybesøkende vinteren 2005

Dette avsnittet tar for seg hvilke varer og tjenester de utenlandske flyturistene brukte pengene sine på under oppholdet i Norge. Som nevnt ble det ikke stilt spørsmål om fordeling av forbruk på ulike kategorier i 2007, så tallene som presenteres her er fra 2005-undersøkelsen.

I den rapporten (TØI 823/2006) omtales dette som *forbruksmønstre*.

Forbruksmønsteret *under oppholdet i Norge* er delt inn i følgende hovedkategorier av tjenester og varer:

- overnatting
- servering (mat og drikke)
- innkjøp av dagligvarer (mat, drikke og liknende)
- øvrige innkjøp (gaver, suvenirer, klær og liknende)
- transport (drivstoff, parkering, bompenger, fergebilletter og liknende)
- aktiviteter (heiskort, museumsbesøk, båtleie, skiskole og liknende)
- annet (porto, telefon og liknende)

Forbruksmønsteret uttrykkes her i prosent. Forbruksutgiftenes fordeling beskrives etter reiseformål (ferie- og fritidsreiser og yrkesrelaterte reiser), bostedsland (gjelder utenlandske hovedmarkeder for flyturister i vintersesongen) og overnattingsmåter.

Resultatene er beregnet på grunnlag av reisefølgets samlede forbruksutgifter i Norge, dvs. at store reisefølger med lang oppholdstid i Norge har fått relativt stor vekt. Resultatene er beregnet som prosentvise andeler, og vi får dermed ikke fram ulikheter i kronebeløp. Hvor mange kroner som anvendes til de ulike typer av varer og tjenester varierer for eksempel med oppholdstid, som igjen varierer mye etter nasjonalitet, reiseformål og overnattingsform. Høyere forbruksandel for eksempelvis overnatting eller aktiviteter innebærer følgelig ikke nødvendigvis høyere faktisk beløp anvendt på disse formålene.

Tabell V2.1 viser at overnatting, servering og transport utgjør de tyngste bitene av forbruket, med til sammen 70 prosent. Innkjøp av dagligvarer og innkjøp ellers (shopping) utgjør en snau femdel, mens aktivitetene utgjør kun 7 prosent.

Dette mønsteret henger sammen med at en stor andel av de flyreisende er på yrkesrelatert reise. Tabell V2.1 viser at disse har et forbruksmønster hvor innkjøp av varer og bruk av aktiviteter er relativt sett beskjedent. Overnatting, servering og transport utgjør nær 80 prosent.

Tabell V2.1: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer, totalt og etter reiseformål. Utenlandske flybesøkende i Norge i vintersesongen 2005 (prosent)

	Alle	Ferie- og fritidsbetingede reiser	Yrkesrelaterte reiser
Overnatting	34	17	41
Servering	20	21	19
Innkjøp av dagligvarer	8	13	6
Øvrige innkjøp	11	17	8
Transport	16	12	19
Aktiviteter	7	16	3
Annet	4	2	4
Totalt	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

Forbruksmønsteret er noe annerledes for personer på ferie- og fritidsbetingede reiser. Overnatting, servering og transport utgjør om lag halvparten av forbruket, mens detaljhandel utgjør 30 prosent. Andelen som er brukt til aktiviteter er også relativt høy, hver sjette krone går til denne type forbruk.

Når vi ser på forbruksmønsteret etter nasjonalitet finner vi også klare forskjeller. Mye av dette skyldes at innslaget av yrkesrelaterte reiser er svært ulikt, det er svært høyt blant svensker og dansker og lite blant for eksempel briter.

For svenske og danske flyturister er om lag to tredeler av utgiftene relatert til overnatting, servering og transport, men det er også ulikheter. Svenskene bruker klart mer til servering og shopping, mens danskene bruker mer (enn svenskene) på aktiviteter og transport.

Tabell V2.2: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer, etter bostedsland. Utenlandske flybesøkende i Norge i vintersesongen 2005 (prosent)

	Alle	Sverige	Danmark	Storbritannia	Tyskland	USA
Overnatting	34	32	31	22	41	40
Servering	20	23	14	21	17	22
Innkjøp av dagligvarer	8	10	11	13	6	8
Øvrige innkjøp	11	17	8	9	10	10
Transport	16	13	21	11	22	15
Aktiviteter	7	4	13	21	4	5
Annet	4	1	3	2	0	2
Totalt	100	100	100	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

Blant britene er majoriteten av flyturistene feriereisende, og langt større andeler av utgiftene i Norge går til aktiviteter (21 prosent) enn tilfeller er for de andre nasjonalitetene i tabellen. Tyskere og amerikanere har de høyeste relative utgiftene til overnatting (ca 40 prosent), og anvender relativt lite (henholdsvis 20 og 25 prosent) på andre ting enn overnatting, servering og transport.

Når det gjelder detaljvarehandel, er forskjellene i utgiftsandel ikke fullt så stor mellom disse nasjonalitetene som tilfellet er for aktiviteter. Andelen som går til innkjøp av dagligvarer er høyest blant briter (13 prosent) og lavest blant tyskere (seks prosent). Andelen som går til shopping ("øvrige innkjøp") er høyest blant svensker (17 prosent), mens de øvrige nasjoners andel varierer mellom åtte og 11 prosent).

Når det gjelder forbruksmønster etter overnattingsform, har vi tall kun for hotellgjester og personer som overnatter hos slekt og venner (tabell V2.3). Forbruksmønsteret er naturlig nok preget av overnattingsformen. Mens hotellgjestene anvender nesten to tredeler av reisebudsjettet til overnatting og servering, anvender slekts- og vennebesøkende kun 29 prosent til disse formålene.

Tabell V2.3: Forbruksutgifter betalt i Norge, fordelt på hovedtyper av tjenester og varer, etter overnattingsmåte. Utenlandske flybesøkende i Norge i vintersesongen 2005 (prosent)

	Alle	Hotell	Slekt/ venner
Overnatting	34	42	13
Servering	20	21	16
Innkjøp av dagligvarer	8	6	16
Øvrige innkjøp	11	8	21
Transport	16	14	16
Aktiviteter	7	6	10
Annet	4	4	6
Totalt	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Datakilde: Transportøkonomisk institutt, Gjesteundersøkelsen 2005

* Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 50 prosent av overnattingene på reisen hadde funnet sted på innenfor den enkelte overnattingskategori

Ser vi bort fra overnattingskostnadene, kommer forskjellene noe tydeligere fram. Hotellgjestene anvender dobbelt så stor andel til servering, mens andelen som går til varekjøp er bare halvparten av de slekts- og vennebesøkendes andel. Når det gjelder transport og aktiviteter, er imidlertid andelen relativt like.

Vedlegg 3

Forbrukets fordeling på hovedtyper av tjenester og varer sommeren 2005

Som nevnt i punkt 2.6 har vi forenklet gjesteundersøkelsens del om forbruksspørsmål en del siden forrige utgave. I 2007-undersøkelsen ble det ikke spurt om fordeling av forbruksutgiftene på ulike underkategorier som det ble gjort i 2005. Vi ser imidlertid at fordelingen (se for eksempel tabell 4.9) er relativt konstant fra 2002 til 2005, og vi har ingen grunn til å tro at dette har forandret seg vesentlig siden 2005. Unntaket kan eventuelt være at utgiftene til flytransport har gått noe ned, og utgiftene til overnatting noe opp i forhold til tallene fra 2005. Vi har derfor valgt å ta med disse tallene og kommentarene til disse også i denne rapporten for å gi nye lesere en idé om hvordan utgiftene fordeler seg mellom de ulike utgiftskategorier.

I dette avsnittet ser vi på hvilke varer og tjenester de utenlandske turistene brukte pengene sine på under oppholdet i Norge. Dette omtales i denne rapporten som *forbruksmønster*. Begrepet forbruksmønster refererer her altså kun til det turistene betalte *under oppholdet i Norge*. Forbruket er delt inn i følgende hovedkategorier av tjenester og varer:

- overnatting
- servering (mat og drikke)
- innkjøp av dagligvarer (mat, drikke og liknende)
- øvrige innkjøp (gaver, suvenirer, klær og liknende)
- transport (drivstoff, parkering, bompenger, fergebilletter og liknende)
- aktiviteter (museumsbesøk, båtleie, utflukter med guide og liknende)
- annet (porto, telefon og liknende)

I det følgende er forbruksmønsteret for de utenlandske bil- og flyturistene som besøkte Norge sommeren 2005 sammenliknet med den tilsvarende forbruksundersøkelsen for sommersesongen 2002. Videre er forbruket i Norge beskrevet i forhold til hovedovernattingsmåte og hovedkategorier av bostedsland.

Forbruk etter overnattingsform

Tabell V3.1 viser hvordan de delene av forbruket som ble betalt under oppholdet i Norge fordelte seg på ulike kategorier av tjenester og varer etter turistenes transportmiddelbruk.

Tabell V3.1: Forbruksmønster i Norge for utenlandske feriegjester i sommersesongene 2002 og 2005, etter transportmiddel ved utreise (prosent)

	Bilturister		Flyturister	
	2002	2005	2002	2005
Overnatting	26	27	27	27
Servering	11	15	18	20
Innkjøp av dagligvarer	19	15	16	13
Øvrige innkjøp	10	11	19	15
Transport	20	17	11	12
Aktiviteter	10	11	7	9
Annet	3	4	3	4
Totalt	100	100	100	100

TØI rapport 941/2008

Både bilturister og flyturister bruker en drøy firedel av budsjettet i Norge på overnatting. Dette har ikke endret seg fra 2002 til 2005. Budsjettandelen til servering og kategorien "øvrige innkjøp" ser ut til å ha økt noe fra 2002 til 2005, mens andelen brukt på dagligvarer har gått litt ned.

Sammenlikner vi bilturister og flyturister i 2005, ser vi at bilturistene hadde høyere budsjettandeler for transport, innkjøp av dagligvarer og aktiviteter. Flyturistene brukte relativt sett mer enn andre besøkende på «øvrige innkjøp», det vil si klær, skotøy, gaveartikler og liknende. Flyturistene brukte dessuten forholdsvis mye på servering under oppholdet i Norge.

Tabell V3.2 gjengir forbruksprofilene for det som ble betalt under oppholdet i Norge for ulike hovedovernattingsmåter.

Tabell V3.2: Forbruksmønster i Norge for utenlandske feriegjester i sommersesongen 2005, etter hovedovernattingsmåte* og transportmiddel ved utreise (prosent)

	Bilturister				Flyturister	
	Hotell	Leid hytte	Camping	Slekt/venner	Hotell	Slekt/venner
Overnatting	36	39	22	20	35	11
Servering	21	12	12	15	21	17
Dagligvarer	12	13	17	16	8	20
Øvrige innkjøp	9	9	9	21	13	22
Transport	11	16	22	13	13	14
Aktiviteter	9	8	11	11	8	9
Annet	2	3	7	3	2	6
Totalt	100	100	100	100	100	100

TØI rapport 941/2008

* Hovedovernattingsmåte er her definert ved at minst 60 prosent av overnattingene på reisen hadde funnet sted innenfor den enkelte overnattingkategori

For bilturistene var forbruksandelen som ble anvendt til overnatting høy for hotell (36 prosent) og leid hytte (39 prosent) i 2005. Andelen for camping var 22 prosent, men blant dem som hadde slekt/vennebesøk som hovedovernattingsmåte var andelen til overnatting nesten like høy.

For øvrig er det ikke spesielt store forskjeller. Hotellgjester har større serveringsandel enn de øvrige grupper, camping høyere andel til transport enn de øvrige grupper og overnattende på campingplass og hos slekt/venner noe høyere andel til dagligvarer enn de øvrige bilturistene.

Dette gjelder altså tjenester og varer som ble betalt under oppholdet i Norge og omfatter *ikke* forhåndsbetalte utgifter.

Forbruk etter bostedsland - bilturister

De fleste nasjonalitetene bruker mellom 25 og 30 prosent av budsjettet til overnatting. Når det gjelder servering, bruker tyskerne og gjester fra "øvrige land" relativt sett minst (11-12 prosent), mens turister fra de øvrige hovedmarkeder (Sverige, Danmark, Storbritannia, Nederland) ligger på 15-16 prosent.

Utgifter til dagligvarer er forholdsmessig lavest hos svenskene og finnene, og høyest hos nederlenderne og tyskerne. For øvrig hadde de nordiske gjestene relativt større utlegg til aktiviteter enn turister fra andre land i sommersesongen 2005.

Tabell V3.3: Forbruksmønster for utenlandske bilturister i Norge i sommersesongen 2005, etter bostedsland (prosent)

	Over- natting	Servering	Dagligvarer	Øvrige innkjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Sverige	26	16	13	15	11	12	7	100
Danmark	24	15	15	12	15	13	6	100
Finland	26	13	12	12	18	16	3	100
Storbritannia	33	18	16	11	12	7	4	100
Nederland	27	16	21	8	19	7	2	100
Belgia	26	22	20	8	14	8	1	100
Frankrike	21	16	16	14	21	10	2	100
Tyskland	30	11	18	9	21	9	3	100
Sveits/Østerrike	17	15	12	6	20	11	18	100
Øvrige land	29	12	16	12	22	8	3	100

TØI rapport 941/2008

Forbruk etter bostedsland - flyturister

Når det gjelder flyturister har vi holdbare tall kun for et fåtall nasjoner, se tabell V3.4. Forbruksmønsteret er nokså forskjellig fra land til land. Franskmenner bruker i stor grad dyrere overnattingstilbud enn de øvrige, mens tyskere har her en eksepsjonell lav budsjettandel til overnatting. Disse tallene har for øvrig sammenheng med hvor store forhåndsbetalte utgifter turistene fra de enkelte land har hatt.

Tabell V3.4: Forbruksmønster for utenlandske flyturister i Norge i sommersesongen 2005, etter bostedsland (prosent)

	Overnatting	Servering	Dagligvarer	Øvrige innkjøp	Transport	Aktiviteter	Annet	Sum
Storbritannia	33	23	5	8	7	16	8	100
Nederland	36	34	3	8	15	3	2	100
Frankrike	46	14	7	13	14	4	2	100
Tyskland	13	15	22	20	13	12	5	100
Øvrige land	30	20	14	16	10	6	3	100

TØI rapport 941/2008

For eksempel har tyskere har en svært stor forhåndsbetalt forbruksandel, mens franskmenn har svært lite. Tallene i tabell V3.4 må ses i lys av dette. Størrelsen på de forhåndsbetalte utgiftene, særlig til overnatting, påvirker de relative budsjettandelene til servering, matvarer og andre innkjøp, aktiviteter osv. For øvrig skiller britene seg ut ved å ha en langt høyere budsjettandel til aktiviteter enn de øvrige nasjoner.

Besøks- og postadresse:

Transportøkonomisk institutt
Gaustadalléen 21
NO 0349 Oslo

Telefon: 22 57 38 00
Telefaks: 22 60 92 00
E-post: toi@toi.no

www.toi.no

**Transportøkonomisk institutt
Stiftelsen Norsk senter for samferdselsforskning**

- utfører forskning til nytte for samfunn og næringsliv
- har rundt 70 forskere med høy, flerfaglig samferdselskompetanse samarbeider med en rekke samfunnsinstitusjoner, forsknings- og undervisningssteder i Norge og i utlandet
- gjennomfører forsknings- og utredningsoppdrag av høy kvalitet innen områder som trafiksikkerhet, kollektivtransport, miljø, reisevaner, reiseliv, planlegging, beslutningsprosesser, transportøkonomi og næringslivets transporter
- driver aktiv forskningsformidling gjennom TØI-rapporter, Internett, tidsskriftet Samferdsel og andre nasjonale og internasjonale tidsskrifter
- deltar i CIENS, Forskningscenter for miljø og samfunn, i Forskningsparken nær Universitetet i Oslo